

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి

శ్రీ వేంకటేశ్వర నిత్య ప్రసాదదాన నిధి పథకము

- తిరుమలకు భగవంతుని దర్శనార్థము వచ్చే భక్తులలో పేదలైనవారికి ప్రసాదదానము చేయుటకు మీరు వాంఛించు చున్నారా?

- పేదలకు అన్నదాన ప్రాశస్త్యమును హిందూమతగ్రంథములు అనేక విధములుగా శ్లాఘించినవి. తిరుమలవంటి పుణ్యస్థలములలో గావించు అన్నదానము మరింత విశిష్టమైనది. అన్నదానమువలెనే ప్రసాదదానముకూడ దాతలకు శుభదాయకమైయుండును.

- కావున తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, "శ్రీ వేంకటేశ్వర నిత్య ప్రసాదదాన నిధి పథకము" అను పేరున ఒక నూతన విధానమును ప్రవేశపెట్టినవి. ఈ పథకముక్రింద మీకు అన్నప్రసాద పొట్లములు, లడ్డులు, వడలు పేద యాత్రికులకు పంచిపెట్టవచ్చును.

- ఈ కార్యక్రమములో పాల్గొనదలచినవారు రు. 500/- శాశ్వతనిధి ఏర్పాటు చేసినచో దానిమీద సాలీనా వచ్చే వడ్డీతో, 20 లడ్డులుగాని, 15 వడలుగాని, 20 అన్నప్రసాద పొట్లములుగాని మీరు నిర్ణయించిన దినమున క్యూ వరుసలోని పేద యాత్రికులకు పంచిపెట్టబడును.

- మీ జన్మదినముగాని, వివాహదినముగాని, మీ పిల్లల జన్మదినములుగాని, మీ జననీజనకుల శ్రాద్ధదినములుగాని, మీకు స్మరణీయమైన మరి యే దినముగాని - మీరు నిర్ణయించితే ఆ దినమున ఉదయము స్వామివారి కొలువులో మీ నామధేయము, గోత్రము, మీ పేర ప్రసాదదానము జరుగబోవునట్లు విన్నవించబడును.

- రు. 500/- చొప్పున మీరు ఎన్ని నిధులైనను ఏర్పాటు చేయవచ్చును. ఒక్కొక్క నిధికి ఒక్కొక్క నిర్ణీత దినముకూడ మీరు సూచించవచ్చును. కనీసము 20 నిధులు (రు 10 000/-) ఏర్పాటు చేసినవారు, నిర్ణీతదినమున కుటుంబ సభ్యులు ఐదుగురుతోసహా శ్రీవారి ప్రత్యేక దర్శనముకూడ పొందవచ్చును.

- ఈ ప్రసాదదాన కార్యక్రమము 1980 ఉగాదినుండి ప్రారంభమైనది. ఇందులో పాల్గొనదలచిన నిధి దాతలకు ఆదాయపు పన్ను మినహాయింపు గలదు. విరాళములు ఆంధ్రాబ్యాంక్ అన్ని బ్రాంచీలద్వారా మీరు పంపవచ్చును. తక్కిన ఏ బ్యాంక్ డి. డి. ద్వారా అయినను కూడ పంపవచ్చును. విరాళములను ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసర్, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానము పేరున, మేనేజర్, ఆంధ్రా బ్యాంక్, గాంధిరోడ్, తిరుపతి-617501 అను విలాసమునకు పంపవలెను. నామధేయము, గోత్రము, పూర్తి విలాసము, పంపకమునకు ఎన్నుకున్న ప్రసాదము పేరు, నిర్ణీత దినము, ఈ వివరములనుకూడ నిధి ఏర్పాటువారులు తెలియజేయగలరు.

ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరు,

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.

ఓ కనకదుర్గా!!

కనికరింపుము తల్లి
ఓ కనక దుర్గా!
ప్రణతు లర్పింతునో
భక్తాపవర్గా!! ॥కనికరింపుము॥

కన్నతల్లివి నీవె
మిన్నకుండుట తగునె?
నన్ను బ్రోచే సుప్ర
సన్నమతులెవరమ్మ?॥ కనికరింపుము॥

నిన్ను సందర్శించు
కన్నులిమ్మో యమ్మ
నీ పూజలందే ప్ర
మోదమ్ము చేకూర్చు ॥కనికరింపుము॥

పూర్వ జన్మమునందు
సుకృతలేశము చేత
నరజన్మమెత్తితివి
ఒడిగట్టె నే సుకృతి ॥కనికరింపుము॥

వ్యాధులెన్నో పట్టి
బాధించు దేహమ్ము
ఆధు లెన్నో చేరి
వేధించు నా మనసు ॥కనికరింపుము॥

నిను నమ్మి నీపైనే
భారమంతయు మోప;
నాకు నేనై నిర్వ
హింప నీ బ్రదుకంత ॥కనికరింపుము॥

పాదమొక్కటి పడవ
ఒడ్డుపై నొక యడుగు
అటు నిటూ కదలలే
కల్లాడుచున్నాడ ॥కనికరింపుము॥

నీ యొడిని నను జేర్చి
ఓదార్చుమో జననీ!
ఎంత పొడుగెదిగినా
పసిబిడ్డనే నీకు ॥కనికరింపుము॥

నీ దివ్య దుగ్ధమ్ము
త్రాగి కుత్తుకబంటి
జరమృతుల నిర్జించి
అమృత పుత్రుడ నౌదు ॥కనికరింపుము॥

శాంతి దాంతులతోడ
నిన్ను నే సేవించి
జీవించు భాగ్యము
చేకూర్చుమో జనని ॥కనికరింపుము॥

నీ సేవచే గదా!
ఆల గదాధరుడు తా
రామకృష్ణుండౌచు
ప్రేమామృతము పంచె ॥కనికరింపుము॥

—డాక్టర్ బొడ్డుపల్లి పురుషోత్తం

యదన్యేషాం హితం న స్యాత్ ఆత్మనః కర్మ పౌరుషమ్
అపత్రపేత వా యేన న తత్కుర్యాత్ కథంచన.

—మహాభారతం

మనము చేయు నే కర్మ లోకులకు హితముగాదో లేక దాని విషయమై మనలో మనమెప్పుడు లజ్జపడవలసియుండునో యా కర్మ నెప్పుడును చేయరాదు.

వివేక విద్యుత్తరంగాలు-10

నైతికత: నీతిశాస్త్రాల ప్రయోజనము

ఈ రోజులలో ప్రతివస్తువునూ దాని ప్రయోజనాన్ని బట్టి మదింపు చేస్తాము— దానివలన రూపాయలు, పైసల ప్రయోజనం కలుగుతుందనేది ప్రధానం. సత్యాన్ని ప్రయోజన ప్రమాణంతోనో, ధనప్రమాణంతోనో నిర్ధారించాలని కోరడానికి వ్యక్తికి ఏమి అధికారమున్నది? ఒకవేళ ప్రయోజనం లేదనుకుందాం, అది సత్యం కాకపోతుందా? ప్రయోజనం సత్యానికి గీటురాయి కాదు అయినప్పటికీ సత్యం వలన అత్యధిక ప్రయోజనం ఉన్నది. ఆనందం - ప్రతిఒక్కరు దాని కోసమే ప్రయత్నిస్తున్నారని మనకు తెలుసు. అయితే అత్యధిక సంఖ్యాకులు అశాశ్వతము, అవాస్తవికము అయిన విషయాలనుండి ఆనందం పొందాలని ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఇంద్రియాలలో ఏనాడూ సుఖం కనిపించలేదు. ఇంద్రియాలలోను, ఇంద్రియానుభవంలోనూ శాశ్వత ఆనందం పొందిన వ్యక్తి యింతవరకు లేడు. ఆనందం ఆత్మయందు మాత్రమే లభిస్తుంది. కాబట్టి ఆత్మానందాన్ని అనుభవించటమే మానవజాతికి పరమ ప్రయోజనము. సర్వ దుఃఖానికి అజ్ఞానమే మహామాతృక. అఖండ శక్తి దుఃఖిస్తుంది, రోదిస్తుంది; మనం అల్ప బుద్ధులము, అల్పదేహులము అని భావించడం ప్రాథమికమైన అజ్ఞానము. ఎప్పుడైతే నేనొక స్వల్పశరీరము అని భావిస్తానో అప్పుడు దాన్ని జాగ్రత్తపరచుకోవాలని, రక్షించుకోవాలని, యితరుల దేహాలేమైపోయినా, నా దేహం మాత్రం నాజూకుగా ఉంచుకోవాలని అనుకొంటాను. అప్పుడు మీరు, నేను వేరవుతాము. ఎప్పుడైతే ఈ వేర్పాటుభావన తల ఎత్తుతుందో అది అన్నివిధాలైన దుర్మార్గానికి బాటవేస్తుంది. అనంతమైన దుఃఖానికి దారి తీస్తుంది.

నేటి మానవజాతిలోని బహుకొద్దిమంది గనుక స్వార్థపరత్వాన్ని, సంకుచితత్వాన్ని, అల్పత్వాన్ని విడగల్గినట్లైతే దాని ప్రయోజనం— ఈ భూతలం రేపు స్వర్గధామమవుతుంది. అంతేగాని కేవలం యంత్రాల సాయంతో పదార్థవిజ్ఞానప్రగతితో మాత్రమే అది ఎన్నటికీ జరగదు. నిప్పులో నూనె పోస్తే మంటలు పైకెగసినట్లు అవి కేవలం దుఃఖాన్ని పెంచుతాయి. ఆత్మజ్ఞానం లేని పదార్థ విజ్ఞానమంటే కేవలం అగ్నిలో ఆజ్యం పోయటమే. మరోమాటలో చెప్పాలంటే పరుల సొత్తును అపహరించే స్వార్థపరునికి, ఇతరుల కోసం తన జీవితాన్ని అర్పించకపోగా వారి జీవితాలతో చెలగాటమాడటానికి సాయంగా యింకొక ఆయుధం అందజేయటమే.

ఈ ప్రపంచం సుఖదుఃఖాల, శుభాశుభాల మిశ్రమం. ఈ రెండింటిలో ఒకటి పెంపొందించాలంటే అవశ్యం రెండవదీ వర్ధిల్లవలసిందే. సంపూర్ణమైన మంచి ప్రపంచంగాని, దుష్ట ప్రపంచంగాని ఎన్నడూ ఉండబోదు. ఎందుకంటే ఆ భావనే విరుద్ధమైన పదజాలంతో కూడి ఉన్నది. ఈ విశ్లేషణద్వారా వెల్లడైన మహారహస్యమేమంటే మంచి, చెడులు అనేవి కోసి ఎండవేసిన రెండు విడిభాగాలు కావు. ఈ ప్రపంచంలో యిది మంచిది, పూర్తిగా మంచిది; అనిగాని యిది చెడ్డది పూర్తిగా చెడ్డది అనిగాని దేనికీ ముద్ర వేయజాలము. ఇప్పుడు మంచిదిగా కనుపించే విషయమే రేపు చెడ్డదిగా కనుపించవచ్చు. ఒకడికి దుఃఖదాయిని అయింది మరొకడికి ఆనందప్రదం

కావచ్చు. శిశువు చేయి కాల్చుకునే నిప్పు ఆకలికడుపు కోసం మృష్టాన్నం సిద్ధం చేయడానికి కూడా ఉపయోగిస్తుంది. అయితే, అలాంటప్పుడు సత్కార్యాలు ఆచరించటం వలన ప్రయోజనమేమిటి అనే ప్రశ్న మదిలో ఉదయిసుంది.

కీడు చేయకుండా మేలు చేయడం సాధ్యపడదు అనే విషయం నిజమైతే, సంతోషాన్ని సృష్టించటానికి మీరు ఎప్పుడు ప్రయత్నించినా దుఃఖం సర్వదా తిష్ట వేసుకొని ఉన్నప్పుడు "మంచిచేయడం వలన ప్రయోజనం ఏమిటి?" అని ప్రజలు ప్రశ్నిస్తారు. దుఃఖాన్ని తగ్గించేందుకు కృషి చేయాలి కాబట్టి సదాచారం అవసరం అనేది మొట్టమొదటి సమాధానం. ఎందుకు కృషి చేయాలంటే మనవరకు మనం సంతోషంగా ఉండటానికి అదొక్కటే మార్గం. మనలో ప్రతిఒక్కరూ వెనకా ముందుగా జీవితంలో ఆ సంతోషాన్ని పొందుతారు. ఉత్సాహవంతులు కాస్త ముందుగా, మందబుద్ధులు కాస్త ఆలస్యంగా ఆనందం పొందుతారు. అందుకు మందబుదులు ప్రియమైన ధర చెల్లిస్తారు. ఉల్లాసవంతులు తక్కువ ప్రియమైన వెల చెల్లిస్తారు. మనవంతు కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించి తీరాలి కనుక మంచి చేయాలి అనేది రెండవ సమాధానం; ఎందుచేతనంటే ఈ పరస్పర విరుద్ధ జీవితం నుంచి తరించటానికి అదొక్కటే మార్గం. మనం కలలనుంచి తేరుకొని ఈ ఐహిక భవనాన్ని వీడేదాకా శుభాశుభశక్తులు రెండు మనకోసం ఈ జగత్తును సజీవంగా నిలుపుతాయి. ఈ పాఠం మనం గ్రహించవలసి ఉన్నది; అందుకు సుదీర్ఘ కాలం పడుతుంది.

(పై సంచికలో: "నైతికత: సాధన విధానము")

తీర్థయాత్రలు చేసి వచ్చిన దోసకాయ:

తీర్థయాత్రలు చేయవలెనని కొందరు భక్తులు నిర్ణయించుకొని పరమభక్తుడైన సంత్ తుకారాం వద్దకు వచ్చి ఆయనను వారితో రమ్మని ప్రాధేయపడతారు. ఆర్థికంగా పేదవాడైన తుకారాం తాను రాలేనని చెప్పి వారి ప్రేమను తృణీకరించకుండ, ఒక చేదుదోసకాయను వారికి ఇచ్చి, వారు పుణ్యనదులలో స్నానమాచరించునపుడు, ఆ దోసకాయను కూడ ముంచి తీసుకరమ్మని ప్రార్థిస్తాడు. యాత్ర వెళ్తున్న భక్తులు ఆ దోసకాయను వెంట తీసుక వెళ్ళి, వారు స్నానమాచరించిన పుణ్యనదులలో ఆ కాయను ముంచి తీసుకొని వచ్చి తుకారామ్‌కి ఇస్తారు. తీర్థయాత్ర ముగించి వచ్చిన భక్తులందరిని తన ఇంటిలో ఆతిథ్యం స్వీకరించవలయునని తుకారాం ఆహ్వానిస్తాడు. అందరూ విచ్చేస్తారు. రుచికరమైన పదార్థాలు వడ్డిస్తాడు. వాటితోబాటు పుణ్యతీర్థాలలో మునకవేసివచ్చిన దోసకాయను పులుసు చేసి వడ్డించి ఆరగించమని ప్రార్థిస్తాడు. ఆ కూర తినగానే చేదుగా వుంటుంది. భక్తులందరూ ఏక కంఠంతో "ఇదేమిటి? ఈ చేదుకూర" అంటారు. తుకారాంజీ భక్తులకు నమస్కరిస్తూ "మహాత్ములారా! క్షమించండి. ఆ కూర చేదుగా వుందా? మీతోబాటు అన్ని పుణ్యతీర్థాలలో స్నానమాచరించినా ఆ చేదుదోసకాయలోని చేదు పోలేదా? నేను మీకు ఇచ్చినప్పుడు అది చేదుగానే ఉంది. కాని తీర్థయాత్రలు చేసివచ్చినా దాని చేదు నశించలేదా" అని ఆశ్చర్యాన్ని ప్రకటిస్తాడు. భక్తులందరూ దానిని గుణపాఠంగా గ్రహిస్తారు. కావలసింది బాహ్యప్రదర్శనలు కాదు. ఆంతరంగిక పరిణామం, సదాచారం అలవరచుకోవాలి. సర్వాత్మభావాన్ని పెంపొందించుకోవాలి.

—బ్రహ్మచారి సుందరరాజన్

ఓ నాణెమా!

"ఓ నాణెమా? నీ కథ ఏమిటి? ఎవరో మహాపురుషుడు నీ స్పర్శ తగలగానే కరెంట్ షాక్ తిన్నట్లు విలవిలలాడిపోయేవాడట? నీలో ఇంత పాపం దాగి ఉందా! పైకి తళతళ మెరుస్తున్నావే!"

"అయ్యా! నే నేపాపం చేయలేదు. నా దేహం లోహమయం. ఇందులో నా తప్పే ముంది? నా తమ్ముళ్ళు చెల్లెళ్లు కూడ నాలాగే లోహమయులే. నా పెద్దన్నలు పెద్దక్కలు - వారి దేహాలు మాత్రం కాగితమయాలు. లోహమయాలు కానీండి కాగితమయాలు కానీండి మా తప్పేమీ లేదు. మేమేమీ పాపం చేసుకో లేదు. కాని మానవ సమాజంలో జరిగే సకల అన్యాయాలకు, అక్రమాలకు, దోపిడీ విధానాలకు, వంచనలకు, పాపాలకు మా కుటుంబీకులందరం ఉపకరణాలయి పోయాము. దీనివల్లే మా స్పర్శ ఆ మహాత్ముడికి భరింపరాని వేదన కలుగ జేసింది. కేవలం లోహస్పర్శ వల్ల ఆ బాధ కలిగేటట్లుంటే ఆయన ఏ పూజాపాత్ర భోజనపాత్ర ముట్టుకోడానికి శక్యం అయ్యేది కాదు."

"ఓ నాణెమా! నీవు చెప్పేది నాకేమీ అర్థం కావడం లేదు. కొంత వివరంగా చెబితే నీకు వచ్చే నష్టం ఏముంది?"

"వివరించి చెప్పడానికి నేను ఆర్థిక శాస్త్రంలో (Economics) పట్టా పుచ్చుకో లేదు. ఒక వేళ పట్టాపుచ్చుకున్న వాడు వివరంగా చెప్పినా వినే ఓపిక నీకు ఉండదు. కాబట్టి నా నాలుగు మాటలు ఆలకించు. శ్రమకు తగిన ఫలం - ఇదీ ఉత్తమ మానవ సమాజ లక్షణం. "శ్రమకు తగిన ఫలం" అనే ధర్మం ఏ సమాజంలో లోపిస్తుందో ఆ సమాజం అధర్మమైన సమాజం. పూర్వం అంటే మేము పుట్టకముందు మానవ సమాజంలో "ఇందమ్మా పుల్లగూర అంటే ఇందమ్మ తియ్యా గూర" అనే బార్టర్ విధానం ఉండేది. వస్తువులనిచ్చి వస్తువులను తీసుకొనేవారు. ఎంత బుద్ధి చాకచక్యం ఉన్నా శరీర శ్రమ లేక వస్తువుల ఉత్పత్తి సాధ్యంకాదు కాబట్టి ప్రతి ఒక్కరూ శ్రమజీవనం సాగించేవారు. కొందరు ధాన్యం పండించేవాళ్ళు, మరికొందరు బట్టలు నేసేవాళ్లు, మరికొందరు కుండలు చేసేవాళ్ళు, మరికొందరు పశువులు మేపేవాళ్ళు, మరికొందరు వడ్రంగం ఇత్యాది పనులు చేసేవాళ్ళు. పరస్పరవస్తు మారకం చేసుకుంటూ అందరూ సమాన ఆర్థిక స్థాయిలో జీవనం సాగించేవారు. వాళ్ళలో శ్రమైక జీవనానికి ఇష్టపడని పాపపురుషులు కొందరు దోపిడీ వృత్తికి దిగి దోచుకోవడమే తమ జీవనంగా చేసుకొన్నారు. ఆ దోపిడీగాళ్ళ పోరు పడలేక ప్రజలు ఆ దోపిడీగాళ్ళలో ఒకడిని తమ రక్షకుడుగా ఉండమని అతనికి కావలసిన అవసరాలన్నీ తీరుస్తామనీ చెప్పారు. దానికి ఒప్పుకొన్న మొదటి దోపిడీగాడే రాజ్యవ్యవస్థకు మూలపురుషుడు. వాడి రాజ్యవ్యవస్థ నడవడానికి చాల సిబ్బంది అవసరం కదా! వాళ్ళంతా ప్రభుత్వోద్యోగులు, సైనికులు, తదితరులూ. వాళ్ళ పోషణ భారమంతా శ్రమైకజీవుల మీద పడింది. రాజ్యవ్యవస్థ పెరగను పెరగనూ శ్రమైకజీవుల భారం కూడ పెరిగింది. వారి శ్రమలో అధిక భాగం జీతగాళ్ళకు పోసాగింది. అదీ చాలకపోతే ఆ దోపిడీదారు, ప్రకృ-భూములను కూడ కైవసం చేసుకోవడం జరిగింది. ఇలా రాజ్యాలు తయారయ్యాయి. వాటితోబాటు నగరాలు, నాగరికతలు, వ్యాపారాలు తలెత్తాయి. అదే సమయంలోనే ఒక ఆర్థికనిపుణుడు మమ్మల్ని తయారు చేసి రంగంలో ప్రవేశపెట్టాడు. అప్పటినుండి పరిస్థి

కాకుండా, యోగమనశ్శారీరక శాస్త్రరీత్యా-మానవ దేహంలో నిలువుగా పనిచేసే ఇళ, పింగళ అనే రెండు శక్తిక్షేత్రాలు (నాడులు) ఉన్నాయి. ఇవి-ఆరోగ్యం, వ్యాధి. అతీంద్రియ సాధనలు మొదలైనవాటి విషయంలో ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తాయి. అనేక ముఖాలుగల మెదడు వంటి సహస్రారచక్రానికీ ఆ కింద ఉండే వెన్నుముకకూ సంబంధించిన పోలికను మినహాయిస్తే—ఋషులకు శరీరంలోని నాడీమండలం గురించిన భౌతిక రూపం గురించిన అవగాహన ఉన్నట్టు కనిపించదు. నిజానికి మానసికశక్తి క్షేత్రాల గురించిన జ్ఞానాన్ని అనుభవాన్నీ సంపూర్ణంగా గ్రహించడమూ, సాధన చెయ్యడమూ జరిగినా—మెదడు గురించీ నాడీమండలం గురించీ ప్రాచీనులు వివరంగా తెలుసుకోలేదు. యోగానికీ, ఆయుర్వేదానికీ సంబంధించిన సాహిత్యంలో మెదడు, వెన్నెముక, నరాలు మొదలైనవాటి గురించిన ప్రస్తావనలు కనిపిస్తాయి. మన ప్రాచీన ఋషులూ, యోగులూ మానసికశక్తి క్షేత్రాల విషయంలో చూపించిన ఆసక్తి శరీరధర్మశాస్త్ర రీత్యా నాడీమండలం గురించి తెలుసుకోవడంలో అంతగా చూపించలేదు.

మానవమేధ—వైవిధ్యంగల వ్యవస్థ

తెలుసుకున్నకొద్దీ ఆసక్తి కలిగించే మానవ మేధ (మనిషి మెదడు) గురించి సరైన వివరాలు తెలియడం మనకు గడచిన 200 సంవత్సరాలనుంచి మాత్రమే. ఈ 200 సంవత్సరాలలో ఈ మహాద్భుత పరికరం పనిచేసే విధానం గురించీ, దాని రూపురేఖల గురించీ ఎంతో పరిజ్ఞానాన్ని గడించాము. భౌతిక రసాయన శాస్త్రాలూ, గణిత సాంకేతిక శాస్త్రాలూ అంచెలంచెలుగా అభివృద్ధి సాధించడంతో మెదడు పనిచేసే విధానం గురించి కొత్త విషయాలు తెలుసుకోవడంలోనూ అభివృద్ధి సాధించాయి. అయితే మెదడు గురించిన రహస్యాలన్నీ ఇంకా వెలుగు చూడలేదు.

మనిషి మెదడులో దాదాపు నూరుకోట్ల కణాలకంటే ఎక్కువ ఉండవచ్చునని అంచనా. ఈ కణాలను 'న్యూరాన్'లు (Neurons) అంటారు. ఈ న్యూరాన్లు ఎన్ని ఉంటే అన్ని సహాయక కణాలు ఉంటాయి. ఈ సహాయక కణాలను గ్లియల్ కణాలు(glial cells) అంటారు. ప్రతి న్యూరాన్‌కూ అనుబంధంగా ఒక పొడవైన వాహిక ఉంటుంది. ఈ వాహికకు ఆక్సాన్ (axon) అని పేరు. ఆ ఆక్సాన్ ద్వారా న్యూరాన్ శరీరకణాలకు సందేశాలు పంపుతుంది. ప్రతి న్యూరాన్‌కూ సంబంధించి డెండ్రాన్స్ అనే కొన్ని చిన్న అమరికలు పొడుచుకుని వచ్చి ఉంటాయి. వీటిద్వారా న్యూరాన్ తక్కిన కణాలనుంచి సందేశాలను అందుకొంటుంటుంది. వివిధకణాల మధ్య ఇటువంటి సంబంధాలు (connections) పదినుండి యాభై దాకా ఉండవచ్చు. మొత్తం నూరు కోట్లకన్నా ఎక్కువ ఖండాలు (units ఉన్న ఒక వ్యవస్థలో శక్తి మార్పిడి ఎట్లా జరుగుతుందో ఆలోచిస్తే ఆశ్చర్యంగా ఉంటుంది. అందులోనూ — ప్రతి ఖండానికీ పదినుంచి యాభై సంబంధాలు ఉంటాయంటే శక్తి మార్పిడి ఎన్ని రకాలుగా సాగవచ్చునో లెక్కపెట్టదలచుకుంటే - ఆ లెక్క అనంతంగా ఉంటుంది.

విద్యుద్రసాయన ప్రాతిపదిక

ఇప్పటిదాకా మనకు తెలిసిన విషయాలను బట్టి మెదడులో శక్తి ఉత్పత్తి-విద్యుద్రసాయన వ్యవస్థ ఒకదాని ద్వారా జరుగుతుంది. కణాల

లోపలా బయటా సోడియం పొటాసియం అయాన్ల (Ions) పరివర్తనవల్ల విద్యుత్ పాటవం (electrical potential) ఆక్సాన్ల ద్వారా ప్రయాణం చేసి ఇంకొక న్యూరాన్‌లోగానీ, కండరాలు గ్రంథులు వంటి తక్కిన శరీర భాగాలలోగానీ చలనాన్ని కలిగిస్తుంది. ఒక నాడి చివర (Nerve ending) భాగానికీ తక్కిన శరీరభాగానికీ గాని నాడీకణాలకు గానీ మధ్య ఉండే ప్రదేశానికి సినాప్స్ (synapse) అని పేరు. ఈ సినాప్స్‌లను న్యూరో ట్రాన్స్‌మిటర్‌లు (Neuro transmitter) అనే రసాయన నియామకాలు (chemical regulators) అదుపులో పెడుతూ ఉంటాయి. సినాప్స్‌ల లోపలా, వాటి చుట్టుపక్కలా రసాయనస్థితిని మార్చడం వల్ల ఒక కణంనుంచి ఇంకొక కణానికి సందేశాలు పంపించడాన్ని పెద్దఎత్తున మార్చవచ్చును. న్యూరోట్రాన్స్‌మిటర్ల వైవిధ్యాన్ని గురించీ, అవి పని చేసే ప్రత్యేక ప్రదేశాల గురించీ కొత్త వివరణలు తెలియవస్తున్నాయి. ఆ విధంగా—ఉన్నత స్థితులలో మెదడు పని చేసే విధానం గురించిన మన పరిజ్ఞానమూ నానాటికీ పెరుగుతూ ఉన్నది.

మనకు అంత స్పష్టంగా తెలియని మధ్యస్థ విధానాల పరంపరలవల్ల మెదడులోని న్యూరాన్ల విద్యుద్రసాయన వ్యవస్థ—ఊపిరి పీల్చడం, నడవడం, తినడం వంటి మామూలు పనులను చేయించడంతో బాటు జ్ఞాపకశక్తి, భావోద్రేకాలు, మేధాశక్తి మొదలైనవాటికి కూడా ఆధారంగా పనిచేస్తున్నది.

స్థాన నిర్ధారణ

వివిధ ప్రయోగాల వల్లా, మానవ పరిశీలనలవల్లా—వినడం, చూడడం, జ్ఞాపకశక్తి, మేధస్సు, విచక్షణాజ్ఞానం మొదలయిన వివిధ కార్యకలాపాలు నిర్వహించడానికి మెదడులోని ఏయే భాగాలు బాధ్యత వహిస్తాయో తెలియవచ్చింది. మెదడు ఎడమభాగం—మాట్లాడడానికి సంబంధించి ప్రాముఖ్యం వహిస్తుంది. మెదడు కుడిభాగం—మాటలద్వారా తెలియని సంకేతాలనో, అభిప్రాయాలనో అర్థం చేసుకోవడానికి సాయపడుతుంది. మెదడులోని ఈ కుడి ఎడమ భాగాలు రెండూ—వాటిని కలిపి ముడివేసిన బంధాల ద్వారా ఒకదానికొకటి పూరకాలుగా ఉండి సమన్వయంతో పనిచేస్తాయి. ముందు భాగాన ఉండే లంబికలు (Frontal Lobes) తెలివికీ, విచక్షణకూ సంబంధించినవి; పార్శ్వాన ఉండే లంబికలు జ్ఞాపకశక్తికి సంబంధించినవి. మెదడు వెనుక భాగం దృష్టికి సాయపడుతుంది. మెదడులోని ప్రతి భాగానికీ నిశ్చితమైన పని ఉన్నా, అన్ని భాగాల మధ్యా ఉన్న సూక్ష్మమైన సంబంధాల వల్ల మెదడులోని భాగాలన్నీ కలిసి ఒక్క అంగంగానే పనిచేస్తాయి.

మనిషి మెదడులో బాగా మీదుగా ఉండే మస్తిష్క వల్కలం (Cerebral cortex) అనే భాగం ఎంతగానో వ్యాప్తి చెందింది. తక్కిన జంతువులలో ఈ వ్యాప్తి కనిపించదు. మనిషికి పోలికలో దగ్గరగా ఉండే వానరాలలో కనిపించే దానికన్నా—మనుషుల మస్తిష్క వల్కలాలలో న్యూరాన్‌లు, సినాప్స్‌లూ ఎక్కువ. మస్తిష్క వల్కలం ఇంతగా పెరిగినా మనిషి శక్తికీ, ఉత్సాహానికీ మూలాధారం మెదడులోని ఉద్రేక వ్యవస్థాభాగంలో ఉంది. అది—మెదడు మధ్యభాగంలో ఉండే హైపోథాలమస్ (Hypothalamus) అనే చిన్న ప్రదేశంలో ఉంటుంది. ఈ ప్రదేశమే—ప్రేమ, పగ, భయం, కోపం మొదలైన ఉద్రే

కాకుండా, యోగమహశ్శారీరక శాస్త్రరీత్యా-మానవ దేహంలో నిలువుగా పనిచేసే ఇడ, పింగళ అనే రెండు శక్తిక్షేత్రాలు (నాడులు) ఉన్నాయి. ఇవి-ఆరోగ్యం, వ్యాధి. అతీంద్రియ సాధనలు మొదలైనవాటి విషయంలో ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తాయి. అనేక ముఖాలుగల మెదడు వంటి సహస్రారచక్రాన్ని ఆ కింద ఉండే వెన్నెముకకూ సంబంధించిన పోలికను మినహాయిస్తే—ఋషులకు శరీరంలోని నాడీమండలం గురించిన భౌతిక రూపం గురించిన అవగాహన ఉన్నట్టు కనిపించదు. నిజానికి మానసికశక్తి క్షేత్రాల గురించిన జ్ఞానాన్ని అనుభవాన్నీ సంపూర్ణంగా గ్రహించడమూ, సాధన చెయ్యడమూ జరిగినా—మెదడు గురించీ నాడీమండలం గురించీ ప్రాచీనులు వివరంగా తెలుసుకోలేదు. యోగానికీ, ఆయుర్వేదానికీ సంబంధించిన సాహిత్యంలో మెదడు, వెన్నెముక, నరాలు మొదలైనవాటి గురించిన ప్రస్తావనలు కనిపిస్తాయి. మన ప్రాచీన ఋషులూ, యోగులూ మానసికశక్తిక్షేత్రాల విషయంలో చూపించిన ఆసక్తిని శరీరధర్మశాస్త్ర రీత్యా నాడీమండలం గురించి తెలుసుకోవడంలో అంతగా చూపించలేదు.

మానవమేధ—వైవిధ్యంగల వ్యవస్థ

తెలుసుకున్నకొద్దీ ఆసక్తి కలిగించే మానవ మేధ (మనిషి మెదడు) గురించి సరైన వివరాలు తెలియడం మనకు గడచిన 200 సంవత్సరాలనుంచి మాత్రమే. ఈ 200 సంవత్సరాలలో ఈ మహాద్భుత పరికరం పనిచేసే విధానం గురించీ, దాని రూపురేఖల గురించీ ఎంతో పరిజ్ఞానాన్ని గడించాము. భౌతిక రసాయన శాస్త్రాలూ, గణిత సాంకేతిక శాస్త్రాలూ అంచెలంచెలుగా అభివృద్ధి సాధించడంతో మెదడు పనిచేసే విధానం గురించి కొత్త విషయాలు తెలుసుకోవడంలోనూ అభివృద్ధి సాధించాయి. అయితే మెదడు గురించిన రహస్యాలన్నీ ఇంకా వెలుగు చూడలేదు.

మనిషి మెదడులో దాదాపు నూరుకోట్ల కణాలకంటే ఎక్కువ ఉండవచ్చునని అంచనా. ఈ కణాలను 'న్యూరాన్'లు (Neurons) అంటారు. ఈ న్యూరాన్లు ఎన్ని ఉంటే అన్ని సహాయక కణాలు ఉంటాయి. ఈ సహాయక కణాలను గ్లియల్ కణాలు(glial cells) అంటారు. ప్రతి న్యూరాన్‌కూ అనుబంధంగా ఒక పొడవైన వాహిక ఉంటుంది. ఈ వాహికకు ఆక్సాన్ (axon) అని పేరు. ఆ ఆక్సాన్ ద్వారా న్యూరాన్ శరీరకణాలకు సందేశాలు పంపుతుంది. ప్రతి న్యూరాన్‌కూ సంబంధించి డెండ్రాన్స్ అనే కొన్ని చిన్న అమరికలు పొడుచుకుని వచ్చి ఉంటాయి. వీటిద్వారా న్యూరాన్ తక్కిన కణాలనుంచి సందేశాలను అందుకొంటుంటుంది. వివిధకణాల మధ్య ఇటువంటి సంబంధాలు (connections) పదినుండి యాభై దాకా ఉండవచ్చు. మొత్తం నూరు కోట్ల కన్నా ఎక్కువ ఖండాలు (units ఉన్న ఒక వ్యవస్థలో శక్తి మార్పిడి ఎట్లా జరుగుతుందో ఆలోచిస్తే ఆశ్చర్యంగా ఉంటుంది. అందులోనూ — ప్రతి ఖండానికీ పదినుంచి యాభై సంబంధాలు ఉంటాయంటే శక్తి మార్పిడి ఎన్ని రకాలుగా సాగవచ్చునో లెక్కపెట్టదలచుకుంటే - ఆ లెక్క అనంతంగా ఉంటుంది.

విద్యుద్రసాయన ప్రాతిపదిక

ఇప్పటిదాకా మనకు తెలిసిన విషయాలను బట్టి మెదడులో శక్తి ఉత్పత్తి-విద్యుద్రసాయన వ్యవస్థ ఒకదాని ద్వారా జరుగుతుంది. కణాల

యోగం—శరీరంలోని తక్కిన భాగాల కార్యకలాపాలలో మేలైన మార్పులు తెస్తుందన్న విషయం కూడా ప్రయోగాల వల్లా పరిశీలనల వల్లా ఋజువయింది. గాఢంగా ధ్యానం చేస్తున్నప్పుడు-నాడీమండలంలోని న్యూరోట్రాన్స్‌మిటర్‌లలో పరివర్తన వస్తుంది. యోగాభ్యాసాలు చేస్తున్నప్పుడు నాడీమండలంలోని కార్యకలాపాల అనుక్రమంలో కూడా మార్పు వస్తుంది. అంతవరకు స్వయంప్రపత్తి (autonomy) కలిగి స్వేచ్ఛావ్యాపారాలుగా కనిపించిన కార్యకలాపాలు వల్కలం (cortex) లేదా సంకల్పం (will) అదుపులోకి వస్తాయి. ప్రాణాయామ సాధనను ఉదాహరణగా తీసుకుంటే—యోగి శ్వాసక్రియను పూర్తిగా తన అదుపులో పెట్టుకోవచ్చును. సాధారణంగా శ్వాసక్రియ అసంకల్పితంగా స్వేచ్ఛగా సాగిపోతుంటుంది. ఎప్పుడయినా కావాలంటే కొంచెం సేపు శ్వాసక్రియను ఆపుచేయవచ్చు. శ్వాసక్రియను మజ్జ (medulla oblongata), స్వయంచోదిత నాడులు (autonomic nerves), శరీరంలో ప్రసరిస్తూ ఉండే రసాయనాలూ అదుపు చేస్తూ ఉంటాయి. ప్రాణాయామం చేస్తే శ్వాసక్రియ కింది అదుపులనుండి విడిపోయి యోగి సంకల్పానికి కట్టుబడి ఉంటుంది.

మెదడు నిర్మాణం గురించీ, దాని కార్యకలాపాల గురించి నేడు మనకు తెలుస్తున్న విషయాల వల్ల - సాధారణ మానవుడు తనకు లభించిన అపూర్వ సాధనమైన మెదడులో నిక్షిప్తమై ఉన్న గుప్తశక్తిని సంపూర్ణంగా వినియోగించుకోలేక కొద్దిగానే ఉపయోగిస్తున్నాడన్న సత్యం తెలుస్తుంది. ఆ గుప్తశక్తిని ఇంకా కొంచెం ఎక్కువగా ఉపయోగించుకోగలిగినా మానవ జీవితం మరింత సార్థకమూ, ఆనందభరితమూ అవుతుంది. యోగసాధన సరిగ్గా ఈ పనినే చేస్తుంది; మనలో ఉన్న శక్తిని సద్వినియోగం చేసుకోడానికి యోగ సాధన సాయపడుతుందన్నది మన అచంచల విశ్వాసం.

సాటివారిని బాధించడంలోనూ తమ చుట్టూ ఉన్న ప్రకృతినీ తమ జాతివారినీ మారణాయుధాలతో నాశనం చేయడంలోనూ ఈనాటి మానవులు ఆసక్తి చూపిస్తున్నారు. ఈ విధ్వంసక ధోరణిని అరికట్టడానికీ మానవజాతి భవిష్యత్తు బాగుండడానికీ సరయిన పద్ధతిలో మేధాశక్తిని పెంపొందించుకోవడం ఒక్కటే పరిష్కార మార్గం. ఇది సాధ్యం కావాలంటే మన ప్రాచీనులు ప్రతిపాదించిన వివిధ యోగ విధానాలనూ అనుసరించాలి. అదొక్కటే—మానవజాతికి విముక్తిని ప్రసాదించగలదు.

శ్రీరామకృష్ణ మఠం, మద్రాసు-4. జూలై నెల విశేషకార్యక్రమం

6 వ తేది మంగళవారం	గురు పూర్ణిమ
19 వ తేది సోమవారం	స్వామి రామకృష్ణానంద జయంతి
2 వ తేది శుక్రవారం	ఏకాదశి దినములు
17 వ తేది శనివారం	
31 వ తేది శనివారం	

ఉద్ధవ-కృష్ణ సంవాదము

కుమారి పి. రాజ్యలక్ష్మి

ఉద్ధవుడు, బృందావనమునుండి వచ్చాడనే వార్త తెలియగానే కృష్ణుని ఆనందానికి హద్దు లేక పోయింది. అతడు ఉద్ధవునికి ఎదురేగి బృందావనవాసుల గురించి ఆసక్తిగా, ఆత్రుతగా ఎన్నో ప్రశ్నలు వేశాడు. కృష్ణుని ప్రశ్నలకు జవాబుగా ఉద్ధవుడు గోపికల గురించి ఈ విధంగా తెలిపాడు ——

"కృష్ణా! నేను నీ సందేశాన్ని తీసుకొని ఆ బృందావన విరహిణుల వద్దకు పోయినప్పుడు వారికి నీపట్ల గల అనురాగాన్ని ప్రత్యక్షంగా తిలకించాను. నీ ఎడల వారికి ఎంతటి స్నేహం! ఎంతటి ఆసక్తి! ఎంతటి అనురక్తి! దాన్ని చూచి నేను ఆశ్చర్యచకితుడనయ్యాను. గోప గోపాంగనలు చెప్పిన ప్రేమ విషయాలను, వారు చెప్పిన పురాతన కథలను విని నేను నిర్ఘాంత పోయాను. ఒక్క రోజు మాత్రమే వుండాలని వెళ్ళిన నేను ఆ రససాగరంలో మునిగి నెలల పర్యంతం అక్కడే వుండి వారు చెప్పే విషయాలను వింటూ వుండిపోయాను. బృందావనములోని అణువణువు నీకై తపించటం నేను కనులారా చూశాను. నీ పేరు విని సజీవ మానవులలాగ ప్రేమాశ్రువులను రాల్చే వృక్షాలను చూస్తే నాకు ఆశ్చర్యంతోపాటు అనంతమైన ఆనందం కలిగింది. నీ రూపాన్ని తలంచుకొని వ్రజాంగనలు శరీరములను సైతం మరచి అన్యమనస్కులై, వెఱ్ఱివారివలె దారియు - డొంకను తెలియని వారిలాగా ప్రేమోన్మత్తులై వున్నారు. అంతటి ప్రేమ మూర్తులను విడచి నీవు ఏ విధంగా మధురకు రాగలిగావు మాధవా?

తబ తై యిన సబహిని సచు పాయో।
జబతై హరి సందేస తుమ్హారో, సునత తాంవరో ఆయో॥

కృష్ణా! నేను నీ వద్దనుండి వచ్చానని తెలియగానే గోపికల ఆనందానికి హద్దులేక పోయింది. నీ ప్రేమ సందేశాన్ని వినగానే సంతోషం పట్టలేక రాధ మూర్ఛితురాలు అయింది. ప్రకృతి సైతం పులకించి పోయింది. నీవు లేక, నిన్ను చూడక వివశులుగా పడి వున్న పశువులు నీ పేరు విని ఆనందంతో గంతులు వేశాయి. కోకిల తన పరివార సమేతంగా పంచమ స్వరంలో మంగళ గీతాలను ఆలాపించింది. సింహాలు సైతం గుహలనుండి బయటకు వచ్చి సంతోషంతో తమ తోకలను నేలకు వేసి కొట్టసాగాయి. మాధవా! నీ వద్దనుండి వచ్చిన సందేశాన్ని వినే, వారింతగా ఆనందంతో పిచ్చివారు అయినారు. యిక నిన్ను చూస్తే వారు ఎంతటి సౌఖ్యాన్ని అనుభవిస్తారో కదా గోవిందా! యిక నీవు ఏమాత్రము ఉపేక్షింపక నీకై తపించే బృందావనవాసులను కలుసుకొని వారికి సంతోషాన్ని కలుగచేయి. నీవు త్వరపడకపోతే విరహోత్కంఠిత అయిన రాధను నీవు రక్షించుకోలేవు.

వ్రజకే విరహీ లోగ దుఖారే।
బిన గోపాల ఠగేసే ఠాడే అతి దుర్బల తన కారే॥

"కృష్ణా! వ్రజము లోని విరహిణుల గురించి ఏమని వివరించను. నీ కొరకు వారు నిరంతరం దుఃఖిస్తున్నారు. గోపాలుడు లేకపోయేసరికి వారు చిత్రకారుడు గీసిన చిత్రాల్లాగా, కృశించి పోయిన శరీరాలతో అతి దుర్బలంగానూ వున్నారు. నంద-యశోదలు రాత్రి-పగలు అని లేకుండా నీ రాకకై పిచ్చివారిలా ఎదురు చూస్తున్నారు. బృందావనములో ఎటు చూసినా 'కన్నయ్యా-కన్నయ్యా' అన్న వారి

పిలుపులతో ప్రతిధ్వనిస్తోంది. గోపికలు, గోపాలురు, గోవులు అతి దీనంగా జాలి గొలిపేలా వున్నాయి. చంద్రుడు లేని తారల్లాగా వెల వెలపోతున్న వారి దుస్థితిని తలుచుకుంటే నా హృదయం బరువెక్కిపోతున్నది.

సునహ శ్యామ వై సవ్రజ - బనితా,
బిరహ తప్తా రై భయీ బావరీ।

"శ్యామసుందరా! నీ కారణముగా వ్రజ వనితలు నిరంతరము విరహములో కొట్టు - మిట్టాడుతున్నారు. నీ కథలు తప్ప యితర విషయాలు వారికి రుచించటం లేదు. వెన్న దొంగ లేని ఈ గ్రామములో ఎవరుంటారని కొందరనుకుంటే, కన్నయ్యను పట్టుకోండి, అతడు మధురకు పారిపోకుండా రోటికి కడదాం, అంటూ పిచ్చిగా నీకోసం నలువైపులా పరుగెత్తే వారిని చూస్తే నా హృదయం ద్రవించి పోయింది. నీవు గోవులను కాచటానికి వనానికి వెళ్లావనుకొని, తిరిగి వచ్చే నీకోసమై యమునా నదీతీరాన చకోరపక్షులలాగా కూర్చుని వున్న గోపికల స్థితిని ఏమని వర్ణించను? నిన్ను చూడక ఒక్క క్షణమైనా నిలువలేని రాధ ని విరహములో నల్లరాతి శిల్పంగా మారింది. నిర్గుణోపాసకుడనైన నేనే వారి స్థితిని చూసి ద్రవీభూతుడనయ్యానే, నీవు ఆ అభాగ్యులపట్ల కొద్దిగానైనా జాలి - దయ చూపలేవా మాధవా?"

దిన దస ఘోష చలహు గోపాల।
గాయని కీ అవసేరి మిటావహు, మిలహు అపనే
గ్వాల॥

"గోపాలా! పది రోజులకైనా మాతో గడపటానికి మా గ్రామానికి రావా? నీకై తపించే గోవుల అశాంతిని దూరం చేసి, నీ మిత్రులైన గోపాలురతో కలసి, వారిని సంతోషపరచు. నీవు వెళ్ళిన నాటినుండి నెమళ్ళు నృత్యాం చేయటం మానివేసాయి. అంతేకాదు వర్ష ఋతువు కోసమై అవి ఆత్రుతగా ఎదురు చూడటంలేదు. పచ్చగా కళకళలాడే బృందావనం నీవు లేక కాంతివిహీనమైపోయింది. నిరంతరం నీకై తపించే యశోద నీవు లేక అనాథ అయింది. ఆమెపై జాలితోనైనా నీవు బృందావనానికి రావా మాధవా?

ఫిరి వ్రజ బసో నందకుమార।
హరి తిహారే బిరహ రాధా, భయీ తన జరి ఛార॥

"నందకుమారా! నీవు బృందావనానికి వచ్చి మాకు ఆనందాన్ని కలిగించవా? కృష్ణా! రాధ నీ విరహమనే జ్వాలలో పడి దహించుకొని పోతున్నది. ఆభూషణాలు లేక, కాంతి విహీనమైన దేహంతో నిరంతరం 'ప్రియా - ప్రియా' అంటూ నీకై తపిస్తున్నది. యమునా నదీ ప్రవాహంలా అశ్రుధారలతో నిండిన ఆమె నేత్రాలు చూస్తూవుంటే మా హృదయాలు తల్లడిల్లిపోతున్నవి. రాధామనోహరా! ఈ నిర్భాగ్యులపై నీ ప్రేమరసాన్ని కురిపించి పునర్జీవితులను చేయవా?"

గోపికలు పంపిన ఈ సందేశాన్ని విన్న కృష్ణుని నేత్రాలు అశ్రుపూరితాలైనాయి. దుఃఖిస్తున్న మాధవుని చూసి ఉద్ధవుడు, "కృష్ణా! నీవు గోపికల సందేశాలను వినే యింతగా ఖేదపడుతున్నావు. నిజంగా నీవు వారిని కలిస్తే వారి పట్ల నీవు ఎంత నిర్దయగా ప్రవర్తించావో అర్థం అవుతుంది. నీవు, వారికి జ్ఞానోపదేశం చేయమని నన్ను పంపావు. కాని వారిముందు నేనెందుకు కొరగానివానిలా, అసమర్థునిలా నాకు గోచరించింది.

కహి బే మై నంద సక రాఖీ।
బుద్ధి బివేక అనుమాన అపనై, సుఖ ఆయీ సో భాషీ।

"కృష్ణా! నా బుద్ధి - వివేకానుసారంగా వారికి నేను జ్ఞానబోధ చేసాను. వారికి వైరాగ్యోపన్యాసాలు చేయటంలో నేను ఏమాత్రం లోపం చేయలేదు. కానీ వారు నేను చెప్ప దలచుకున్న విషయాన్ని ఒక్క-క్షణంలో చెప్పి, నేనెంత మూర్ఖుడినో నా అంతట నేను అర్థం చేసుకొనేలా ప్రవర్తించేవారు. వారి ముందు ఓడిపోయి. సిగ్గుతో తలవంచుకొని మథురకు రావలసి వచ్చింది. అజ్ఞాని-మూర్ఖుని అయిన నన్ను, నీవు బృందావనానికి వ్యర్థంగా పంపావు. ఒక్కరినైతే ఏదో విధంగా సమాధానపరచ వచ్చు. కానీ ఓ సమూహంలా వచ్చి మీద పడేవారిని సమాధాన పరచటం ఎంతకష్టమో నీవే ఆలోచించు.

వాతై సునహూ తౌ శ్యామ సునావూ।
జాతిని పౌ కహి కథా జోగ కీ, క్యోం న యాతౌ దుఖపావూ॥

"కృష్ణా! మాట వినేవారుంటే ఏవిధంగానైనా నచ్చచెప్పవచ్చు. కానీ బృందావనంలో ఎక్కడా నామాటను వినేవారే కనిపించలేదు. అసలు వారికి నీ మధురనామము తప్ప ఏదీ రుచించదు. అలాటివారికి యోగ వైరాగ్యాల గురించి చెప్పి, వారిని దుఃఖపరచటం దోషమనిపించింది. నిర్గుణోపాసన గురించి చెప్తే చాలు, అందులోనుండి బయటపడే మార్గం ఎలాగో నాకు అర్థం అయ్యేది కాదు. గోపికలు, సముద్రతరంగాలలాగా మీదపడి ప్రశ్నల పరంపరతో నన్ను వేధిస్తూ వుంటే, వారి ముందు ఆగలేక వెనుకకు తిరిగి మథురకు పరుగెత్తుకొని రావలసిన అగత్యం ఏర్పడింది. నా అవస్థను ఏమని చెప్పమంటావు గోపాలా! అసలు వారికి నా వేషభాషలే హాస్యాస్పదం అయినాయి. యిక వారికి నేను ఏవిధంగా వైరాగ్యోపన్యాసాలు చేయగలుగుతాను? పండితులకు గుణింతాలు నేర్పటం ఎంత హాస్యాస్పదమో, గోపికలకు నేను వైరాగ్యోపన్యాసాలు యివ్వడం కూడ అలానే వుంది.

వ్రజ మై ఏక ధరమ రహ్యో।
శ్రుతి సుమృతి ఐర వేద పురానని, సబై గోవింద కహ్యో॥

"మాధవా! వ్రజములో ఒకే ధర్మము వ్యాప్తమై ఉన్నది. శ్రుతి, స్మృతి, వేదాలు, పురాణాలు గోవిందనామమే సత్యమని తెలుపుతున్నాయి. బాలురు, వృద్ధులు, తరుణులు అంతా నిన్నే నమ్ముకొని నీరాకకై వేయికనులతో ఎదురుచూస్తున్నారు. బృందావనవాసులు జీవించేది కృష్ణప్రేమ అనే మధుర నామంతో అని నేను తెలుసుకొన్నాను. శ్యామసుందరా! వారి కన్నీటి అభ్యర్థన నిన్ను కరిగించటం లేదా?"

ఉద్ధవుని మాటలు విని కృష్ణుడు, "మిత్రమా! నేను బృందావనవాసులను మరవటం అనేది కలలో కూడ జరుగనిది. ఇక్కడ నాకు జరిగే రాజభోగాలకేమీ కొదువ లేదు. అయినా నా మనసెప్పుడు బృందావనము పైనే వుంటుంది. నేను వారిని అనంతమైన విరహానికి గురి చేసినప్పటికీ, వారు నాపై ప్రేమానురాగాలను చూపుతున్నారు. ప్రేమింపబడటంలో ఎంతటి ఆనందం-సుఖం వున్నాయో స్వయంగా అనుభవించి తెలుసుకొన్నాను.

ఊధౌ మోహి వ్రజ బిసరత నాహీ।
వృందావన గోకుల వన-వుపవన, సఘన కుంజ కీ ఛాహీ॥

"ఉద్ధవా! నేను బృందావనాన్ని మరవటం అన్నది జరుగనిది. బృందావనములో, గోకులములో, వనాలలో నేను గడిపిన మధురమైన ఘడియలను నేను మరవగలనని ఎలా అనుకున్నావు? గోవులను కాచి అలసి యింటి

వచ్చిన నాకు, నంద-యశోదలను చూడగానే ఎంతటి ఆనందం లభించేదో వర్ణించి చెప్ప లేనిది. నా తల్లి యశోద ఎంత ప్రేమగా-ఆప్యాయతగా వెన్న-మీగడలను తినిపించేది! అంతటి ప్రేమ తిరిగి నాకు ఎక్కడా లభించ లేదు. గోపికలతోటి, గోపబాలురతోటి ఆట పాటలతో నవ్వుతూ - త్రుళ్ళుతూ రోజులను క్షణాలలాగా గడిపివేసాను. అలాటి మధుర మైన రోజులు జీవితంలో తిరిగి రావేమో అని పిస్తుంది నాకు.

ఊధౌ మోహి వ్రజ బిసరత నాహి।
హంస సుతా కీ సుందర కగరీ, అరు కుంజని కీ
ఛాంహి॥

"మిత్రమా! ఉద్ధవా! బృందావనాన్ని మర వటం నా తరమా? యమునా నదీ తీరాన వున్న సుందర ప్రదేశాలు, ఆ పూపొదరిళ్ళు వీటిని నేను ఎన్నడు మరువలేను. గోపబాలు రతో కలసి నేను చేసిన దుడుకు చేష్టలు వీటిని తలుచుకొన్నప్పుడల్లా నా హృదయం ఆనం దంతో పరవళ్ళు తొక్కుతుంది. ఈ మథురా నగరం వెండి-బంగారాలతో నిర్మితమైనది. ఇక్కడ అంతా కృత్రిమమైన ప్రేమ తప్ప ఏదీ లభించదు. ప్రేమ స్వరూపమైన బృందావనం జ్ఞప్తికి వచ్చినప్పుడల్లా మనసు అధీనం తప్పు తుంది. నా దుడుకు చేష్టలను, నా అల్లరిని ఆ నంద-యశోదలు తప్ప ఎవరూ భరించ లేరేమో!

జో జన ఊధే మోహి న బిసరత,
తిహిన బిసరౌ ఏక ఘరీ।

"ఉద్ధవా! ఎవరైతే నన్ను నిరంతరం ధ్యానిస్తారో వారిని వదలి నేను ఒక్క క్షణం కూడ వుండను. వారి జన్మ-జన్మల సంకటా లను దూరం చేసి వారికి ఆనందాన్ని, సుఖ సంతోషాలను అందిస్తాను. అంతేకాదు నా రూపాన్ని, నా నామాన్ని జపించే వారిని నేను సదా రక్షిస్తూ వుంటాను. నా భక్తులకు ఎల్ల ప్పుడు నేను సహాయకారిగా వుంటాను. నా ఈ మాటలు సత్యం - సత్యం."

(పై సంచికలో సూరసాగరం శీర్షికలోని చివరి యంశం)
కురుక్షేత్రముల యందు రాధాకృష్ణుల కలయిక.

హెమ్‌లాక్

ముహింక్రె

సియోస్ అనే దీవిలోనూ, మాసిలోనా అనే దేశంలోనూ పూర్వం మాజిస్ట్రేట్ దగ్గరకు ఎవరైనా వచ్చి తాను ఆత్మహత్య చేసుకో దలచానని దానికి తగిన కారణాలు చెప్పితే చాలు వెంటనే హెమ్‌లాక్ (Hemlock) అనే విషపానీయం ఉన్న కప్పు అతని చేతికి అందించే వారట. దాన్ని త్రాగి హాయిగా పడకొని అట్లే పోవచ్చునట! కోర్టుమూలంగా ఆత్మ హత్యకు ఇంత అవకాశం లభించడం మనకు చాల విడ్డూరంగా కనబడవచ్చు. ఇప్పుడు మనకున్న చట్టాలు ఆత్మహత్యను ఒక నేరంగా పరిగణిస్తున్నాయి. కాని ఆత్మహత్యలో కృత కృత్యులైనవాణ్ని ఆ చట్టాలు ఏ విధంగా శిక్షిస్తాయో మరి! ఆ ప్రయత్నంలో కృత కృత్యుడు కాలేక చట్టానికి చిక్కినవానికే ఆ శిక్ష అని మనం అనుకోవాలి.

కొన్ని మతాలు ఆత్మహత్యను పెద్ద పాపంగా, నేరంగా, పిరికితనంగా నిందిస్తాయిగాని హేతు బద్ధంగా ఏమీ చెప్పవు. తీవ్రబాధలకు గురైై ఇక జీవితాన్ని భరించలేని స్థితికి వచ్చిన

అ స్వచ్ఛందంగా తన జీవితాన్ని అంతం చేసుకుంటే వీళ్ళకు వచ్చే నష్టం ఏమిటి? పెద్ద నష్టమే ఉంది. "ఆహా! చూడండి! భగవంతుని సృష్టిలో అన్నీ ఎంత బాగున్నాయో చూడండి చూడండి" అనే ప్రచారధోరణి యొక్క అబద్ధాన్ని నిరూపించేవే గదా ఆత్మహత్యలు. అందుకే వారు వీటిని వ్యతిరేకిస్తారు.

ఆత్మహత్యను సమర్థిస్తూ వ్రాసే మాటలు కావివి దీని చుట్టూ అల్లుకొనిపోయిన మూఢ నమ్మకాల నెత్తిమీద నాలుగు మొట్టికాయలు వేసే ప్రయత్నమే ఇది. ఆత్మహత్య చేసుకొన్న వాళ్లు దయ్యాలు భూతాలవుతారని ఈ దేశంలో ముఖ్యంగా గ్రామాల్లో ఒక మూఢనమ్మకం. నేను 35 ఏండ్లుగా ఈ భూమి మీద ఉన్నాను. దట్టమైన చీకటిలో కూడ ఆత్మహత్య జరిగిన స్థలాల మీదుగా ఒంటరిగా నడిచిపోవడం చాల సార్లు జరిగింది. కాని ఇంతవరకు ఎక్కడ ఒక దయ్యం కూడ కనబడలేదు ఈ దయ్యాలు భూతాలు వాడి వాడి మనస్సులో ఉన్నవే అనుకుంటాను. బలహీన మనస్కులకు వాళ్ళ మనస్సుయొక్క స్పందనలే (Mental Projections) దయ్యాలుగా భూతాలుగా కనబడతాయేమో! ఒకసారి నాకిలా కల వచ్చింది. ఆ కలలో నేనున్న రూములో ఒక ఖాళీ మంచాన్ని చూశాను. ఆ మంచం అక్కడ ఎలా వచ్చింది అని ప్రశ్న వేసుకోకనే ఊరక దాన్ని చూస్తున్నాను. ఇంతలో ఆ మంచం మీదనుండి దిండు తానుగా ఎగిరివచ్చి నా మంచం మీద పడింది. దానికి నేను ఆశ్చర్యపోయానో లేదో ఇప్పుడు జ్ఞాపకం లేదుగాని "ఇదేమి దయ్యం చేష్టనా!" అని కొంత సందేహించి ఆ దిండును మళ్ళీ ఆ మంచం మీదికే విసిరేశాను. మరి కొంతసేపులో ఎవరో ఒకే క్షణంలో శిరోభాగాన్ని దేహంలోని మరోభాగాన్ని గట్టిగా నొక్కుతున్నట్లుగా ఉంది. ఆకారం కనబడ లేదు కొంత గింజుకున్నాక మెలకువ వచ్చింది. అసలే ఏమిటి ఈలాంటి కల వచ్చిందే అని ఆలోచిస్తూ మళ్ళీ నిదరపోవడం జరిగింది. స్వప్నావస్థకి జాగ్రదవస్థకి తేడా తెలుసుకోలేనివాళ్లెవరికైనా ఈ భీతావహమైన కల వచ్చి ఉంటే నిశ్చయంగా దెయ్యాన్ని చూశాను అని బిత్తరపోయి ఉండేవారు ఆ బిత్తరలో వాళ్ళకు వారి మనస్సుల్లో నిండే మరికొన్ని భయంకరాకారాలు కూడ కనబడేవేమో!

టాల్‌స్టాయ్ పేరు మీరు వినే ఉంటారు. ఆయనలాగా నవలలు వ్రాసినవాడు ప్రపంచంలో ఇంతవరకు ఎవడూ పుట్టలేదని చెప్పాలి. (సంఖ్యలో కాదు వాసిలో). ఆయన వ్రాసిన యుద్ధము - శాంతి (War and Peace) అన్నా కరెనినా అనే రెండూ నవలలు జగత్ప్రసిద్ధి గాంచాయి. చాలమంది యుద్ధము - శాంతి అత్యుత్తమ నవల అంటారు. బెర్ట్రాండ్ రసెల్ అభిప్రాయంలో అన్నా కరెనినా టాల్‌స్టాయ్ యొక్క అత్యుత్తమ సృష్టి. భర్తను వదలిపెట్టి ప్రియునితో కాపురం చేస్తూ చివరకు రైలుక్రింద పడి ఆత్మహత్య చేసుకొన్న అభాగిని కథయే ఇది. ఇక్కడ ఒక వాక్యంలో చెప్పినదాన్ని టాల్‌స్టాయ్ సుమారు 800 పేజీలలో ఆ జీవి యొక్క అంతస్సంఘర్షణను కన్నులకు కట్టినట్టు చిత్రిస్తాడు. మొదటినుండి చివరిదాక పాఠకునిలో అన్నా కరెనినా మీద సానుభూతి భావమే కలుగజేస్తాడుగాని ఎక్కడా గర్హించే భావానికి అవకాశం ఇవ్వడు. ఇది నవ లేకదా అని ఎంత సరిపెట్టుకోవడానికి ప్రయత్నించినా ఆ అభాగిని యొక్క అంతం (ఆత్మహత్య) వలన కలిగే శోకం మనలను వదలిపెట్టడానికి కనీసం వారంరోజులైనా పడుతుంది.

ఇంత గొప్ప నవలాసృష్టికి ప్రేరణ ఏమిటి? ఒక అందమైన కులీన ప్రౌఢ వయస్కురాలు రైలు క్రిందపడి ఆత్మహత్య చేసుకొన్న సంఘటన టాల్‌స్టాయ్ హృదయాన్ని కరుణారస ప్లావితం చేసివేసింది. ఆ రసహృదయం నుండి పుట్టినదే 'అన్నాకరెనినా'! ఆత్మహత్య ఒక పాపం, ఒక క్షమించరాని నేరం అనేది సత్యమైతే అలా జరగడానికి ఆస్కారం లేదు కదా! బిల్లారంగాల అమానుష చర్య (ఇద్దరు బడిపిల్లలైన సోదరీ సోదరులను నిష్కారణంగా చంపిన ఉదంతం) విన్నప్పుడు లోకమంతా గర్హించింది. ఏ హత్యాకాండను విన్నా ఆ హత్యాకాండను చేసినవాని మీద మనకు ఏవగింపు కలుగుతుంది. కాని ఆత్మహత్యను గురించి విన్నప్పుడు మన హృదయాలలో ఏ భావాలు కలుగుతాయి? ఏవగింపు, కోపం ఇత్యాదులు కలుగవు. సానుభూతి, అనుతాపం, శోకం, కరుణ ఇత్యాది భావాలే కలుగుతాయి. ఆ చర్య అంటే, ఆత్మహత్య ఒక పాపం, ఒక క్షమించరాని నేరం అయియుంటే మన హృదయాల్లో ఎందుకిటువంటి భావాలే కలుగుతాయి? కాబట్టి ఆ చర్య మరింకేదైనా అవుతుందిగాని పాపం, క్షమించరాని నేరం మాత్రం కాదు. పిరికిదనం అంటారా? అదీ సరికాదేమో! మన పిరికితనానికి ప్రధాన కారణం ఏమిటి? ఈ దేహానికి ఏమి బాధ కలుగుతుందో అని కదా! అలాంటప్పుడు దేహానికి కలిగే బాధను తృణీకరించి ఆత్మహత్యకు పాల్పడినవాళ్ళను పిరికివాళ్ళనడం అసత్యం చెప్పడమేనేమో! మనకు తెలియకనే మన హృదయం ఆ ధైర్యాన్ని మెచ్చుకుంటుంది కూడా! సరే ఇంతదూరం చర్చించాక ప్రధాన కారణం ఏమిటో చెప్పకుండ ముగించడం మంచిది కాదు కాబట్టి ఆత్మహత్యలకు ప్రధాన కారణం ఏమిటో ఆలోచిస్తాం. దేహబాధను తృణీకరించి ఆ సాహసానికి వాళ్లు ఎలా పూనుకుంటారు? వాళ్ళకంత తెగింపు ఎలా వస్తుంది? కారణం బహుశా ఇదిగా ఉండవచ్చు. మానసిక బాధ తీవ్రం అయి ఆ తీవ్రతను, ఆ మానసిక క్షోభను సహించలేని స్థితికి మనిషి వచ్చినప్పుడు ఆ బాధనుండి విముక్తి పొందాలని వాంఛిస్తాడు. దానికి తరణోపాయం అతనికి తన శరీరాన్ని చంపడమే. ఆ చర్యలో శరీరానికి కలుగబోయే బాధ అతని మానసిక బాధతో పోల్చిచూస్తే అతనికి చాల అల్పంగా తోచవచ్చు. కాబట్టే ఆ సాహసానికి పూనుకుంటాడు. కొన్ని కొన్ని సందర్భాల్లో ఆత్మహత్య చేసుకోవచ్చని చెప్పే శాస్త్రవాక్యాలున్నాయి. ఆ సందర్భాలేమిటి అని లిస్టు ఇవ్వకుండ ఒక వాక్యం మాత్రం చెప్పి ముగిస్తాను: "దుశ్చికిత్స్యైర్మహారోగైః పీడితో వా భవేత్తు యః" - అంటే చికిత్సకు లొంగని మహారోగములతో పీడింపబడువాడు దానికి పాల్పడవచ్చునని అర్థము. కాని పాపం అటువంటి వానికి దానికి పాల్పడే శక్తి మాత్రం ఎక్కడుంటుంది? శవంలాగా బెడ్ మీద పడిఉంటాడు. అతన్ని అలా ఒక నెల రెండు నెలలపాటు ప్రాణాలతో నిలబెట్టడం డాక్టర్లకు అదొక తృప్తి. ఆ జీవి యొక్క వేదనతో వాళ్ళకు పని లేదు.

శ్రీ యోగ వాసిష్ఠ కథలు-7
(స్థితి ప్రకరణము)

ఓం ప్రకాశ్

గెలుపెవరిది?

(దామ వ్యాళ కటుల కథ

అది అర్ధరాత్రి దాటిన సమయం. ఆకాశమంతా చిమ్మ చీకటి వ్యాపించింది. భూమండలమంతా నిశ్శబ్దాన్ని తాండవిస్తూంది. ఆలాంటి సమయంలో పాతాళంలోని ఒక రహస్య స్థావరంలో హోమాగ్ని ప్రజ్వరిల్లుతున్నది. మంత్రాక్షరాలు భీకరంగా నినదిస్తున్నాయి. భూత, పిశాచ, అసుర, రాక్షస దానవాదులకు నియమింపబడిన ఆ భయానక సమయంలో దీక్షాపరుడై శంబరుడు మంత్రాక్షరాలనుచ్చరిస్తూ అగ్నిలో ఆజ్యం పోస్తున్నాడు. ఆ స్థావరాన్ని ఘోరమైన శక్తివంతమైన రాక్షసాధిపతులు కాపాలా కాస్తున్నారు. మాయావృతమైన ఆ స్థావరం, ఇతరులకెవ్వరికీ గోచరించటం లేదు. ఆ మంత్రాలితరులెవ్వరికీ వినపడటం లేదు.

"ఓమ్, హ్రీమ్, క్లీమ్ ఫట్...స్వాహా."

శంబరుడు మంత్రాలు పఠించి ఆహుతులిస్తున్నాడు. యజ్ఞకార్యం నిర్విఘ్నంగా సాగిపోతోంది. అంతలో అగ్ని పెద్దగా ప్రజ్వరిల్లి ప్రకాశించింది. ఆ ప్రకాశం మధ్యలోనుండి ఒకటొకటిగా మూడు ఆకారాలు వచ్చి చేతులు జోడించి నిలబడ్డాయి. వాటిని చూడగానే భయంకరమైన ఆ ముఖంలో మందహాసం మెరిసింది. తన విజయానికి శంబరుడు పెద్దపెట్టున అట్టహాసం చేశాడు. ఆ అట్టహాసంలోని అర్థం గ్రహించి, ఇతర రాక్షస వీరులంతా 'జయధ్వానాలు' చేశారు. ఆ అసురేంద్రుడు మిగిలిన యజ్ఞకార్యాన్ని పూర్తి గావించాడు.

క్రతువును సమాప్తం చేసి శంబరుడు తన మంత్రాలోచన మందిరాన్ని ప్రవేశించాడు. అతనితోపాటు కొంతమంది నమ్మకస్థులయిన రాక్షసమహావీరులతన్ని అనుసరించారు. దైత్యేంద్రుడయిన శంబరుడు ఉన్నతాసనం స్వీకరించగానే, ఆ వీరులు కూడ ఉచితాసనాలలో ఆసీనులయ్యారు. తన గంభీరమైన వదనాన్ని నెమ్మదిగా పైకెత్తి, భీకరమైన నేత్రాలతో సూటిగా చూస్తూ, "ఆ ముగ్గురిని ప్రవేశపెట్టండి" అని సేవకులను ఆజ్ఞాపించాడు. ఆ ముగ్గురూ లోనికి వచ్చి నమస్కరించి నిలబడ్డారు. శంబరుడు తన మాయాదండాన్ని వారిపై ప్రసరింపజేసి "మీకు సర్వవిధమైన ఇంద్రియ చైతన్యాన్ని ప్రసాదిస్తున్నాను" అని అన్నాడు. వెంటనే వారు "దైత్యేంద్ర, నమో నమః. మేం మీ ఆజ్ఞాబద్ధులము." అని అన్నారు.

మహాబలశాలురు, భయంకరాకృతులు, మూర్తీభవించిన కాలస్వరూపులయిన, ఆ ముగ్గురిని చూసి శంబరాసురుడు మహానందం పడిపోయాడు.

"చాలా కాలంగ, దేవతలతో మాకు యుద్ధం కొనసాగుతున్నది. మేమెంతటి బలశాలురను సృష్టించి, సైన్యాధిపతులుగా దేవతలపైకి పంపినప్పటికీ, వారంతా నశించిపోయారు. చివరికి మా తపశ్శక్తిని, మా మాయశక్తిని వినియోగించి మిమ్ములను సృష్టించాను. మీరు ముగ్గురూ మా మాయానిర్మితాలు. మీరు ముగ్గురు ఒక్కరొక్కరుగా మా చెంతకు వచ్చి, మా ఆశీర్వాదాన్ని స్వీకరించండి."

రాక్షసేంద్రుని ఆజ్ఞ విని ఒక్కరొక్కరుగా అతని చెంతకు వెళ్ళారు. మొదటివాడు రాగానే, మాయాదండాన్ని అతని శిరస్సుపై యుంచి, "నీ పేరు దాముడు. ఇకనుండి మాకు సైన్యాధిపతువవు" అని శాసించాడు. రెండవ వాడు వచ్చాడు. "నీపేరు వ్యాళుడు. నీవు కూడ మా సైన్యాధిపతివే." అతని తర్వాత మూడవవాడు శంబరుని సమీపానికి వచ్చాడు. శంబరుడతన్ని తిలకించి, "నీవు కూడ మా సైన్యాధిపతివే. నీ పేరు కటుడు" అని అనుశాసించాడు.

"దామ, వ్యాళ, కట వీరులారా, ఇకనుండి మీరు మా సైన్యానికంతటికి సర్వసైన్యాధిపత్యం వహించండి. మా రాక్షస ప్రముఖులందరికన్నా మున్నారు. వీరి సహకారంతో, మా నిత్యశత్రువులైన ఆ దేవతలను సర్వనాశనము చేయండి. నేటినుండి మీకు సర్వాధికారాలప్పగిస్తున్నాము. వెంటనే దేవతలపై దండెత్తండి. వారిని మట్టుబెట్టండి."

"ఆజ్ఞ, దైత్యేంద్రా." అంటూ ముప్పురు సైన్యాధిపతులు నమస్కరించారు. శంబరుడు, మంత్రాంగాన్ని విరమించాడు. దామ, వ్యాళ, కటులను రాక్షసప్రముఖులు అనుసరించారు.

* * *

తెల్లని ఐరావతాన్ని ఎక్కి దేవేంద్రుడు క్రోధోద్రిక్తుడై, వజ్రాయుధాన్ని మెరిపిస్తూ బయలుదేరాడు. నికుంజములనుండి, పర్వత గుహాలనుండి, సుమేరుపర్వతమునుండి, ఇతర అనేక స్థలాలనుండి, తమ వినోద విలాస కార్యక్రమాలు చాలించుకొని, అప్సరసాంగనలను గుంపులు [illegible] చాయి. వారి సింహనాదాలు, అట్టహాసాలు ప్రళయకాలమందలి భీకరసంక్షోభాన్ని తలపింప చేసాయి.

దేవసైన్యం కొంతదూరం అలా పయనించి, ఒకచోట ఆగిపోయింది. ఆ వెనువెంటనే, వ్యూహబద్ధమై, యుద్ధానికి సంసిద్ధమైంది. అదే సమయంలో, దైత్యేంద్రుని రాక్షససేన ఉప్పొంగుతూ వచ్చిపడింది. దామ, వ్యాళ కటుల సైన్యాధిపత్యంలో దేవతలపైకి ఉరికింది. ఇరువురికీ రణం ఆరంభమయింది. ఆ యుద్ధసంరంభానికి భువననభోంతరాలు దద్దరిల్లాయి. సంగ్రామం మహాఘోరంగా జరిగింది. రక్తపుటేరులు ప్రవహించాయి. అవయవాలు చిన్నాభిన్నమై చెల్లాచెదరుగా పడిపోయాయి. దైత్యులది క్రమంగా పైచేయి అయింది. వారి ధాటికి ఆగలేక దేవసైన్యాలు వెన్నుతిప్పి పలాయనం చేసాయి. దేవేంద్రునికి ఘోరపరాజయం దాపురించింది. దైత్యేంద్రుడు విజయగర్వంతో, దామాదులను కొనియాడాడు.

పరాజితుడైన స్వర్గాధిపతి చింతామగ్నుడై, ఆలోచించాడు. ఈ విపత్సమయంలో తమను ఆదుకునేవాడు ఆ బ్రహ్మ ఒక్కడేనని ఎంచి, బ్రహ్మలోకానికి పయనం కట్టాడు. దేవతలు తనను అనుసరించగా, దేవేంద్రుడు, బ్రహ్మను సమీపించి చేతులెత్తి నమస్కరించాడు.

"పితామహా, బ్రహ్మదేవ! మీకివే మా వందనాలు. దైత్యులు మరల మాపై దండెత్తి, మమ్ము పరాజితులను చేశారు. దేవా, ఇక నీవే మాకు దిక్కు. నీవే మాకు రక్ష. పాహిమాం, పాహిమాం, పాహి."

దేవేంద్రుని దీనాలాపాలు విని బ్రహ్మ కరిగిపోయాడు.

"దేవేంద్ర, విచారించకు. శంబరునికి కాలం సమీపిస్తున్నది. అయితే ఈమారు, అతను సృష్టించిన దామవ్యాళికటులనే సైన్యాధిపతు లున్నారే, వారు బహు విచిత్రమైనవారు. వారికిదియే ప్రథమ జన్మ. వీరు శంబరుని మాయా జనితులు. గతజన్మ వాసనలు లేని ఆ సైన్యాధిపతులకు సంకల్ప వికల్పాలు లేవు. భయం, శంకా మున్నగు వికారాలేవీ లేవు. వారు చిన్మాత్ర సన్నిధానంలో నిర్వికల్పులై, దేహ భ్రాంతి లేకయున్నారు. ఇలాంటివారిని ఎవరూ జయించ లేరు.

"వాసనామయులు, ఆశాపాశబద్ధులు మాత్రమే ఇతరులకు వశీభూతులవుతారు. వారు ఎంత గొప్పవారైనా సరే, ఎంతటి విద్వాంసులైనా సరే, నిర్జింపబడతారు. శరీరాదులు, ఇంద్రియాదులు నేను – అన్న భ్రాంతియే వాసనలకు మూలం. ఈ భ్రాంతి మూలకంగ, దేహాత్మ భావన కల్గి మనిషి ఎంత ప్రాజ్ఞుడైనా, దీనత్వాన్నే పొందుతాడు. తన స్వరూపము అనంతము, అపరిచ్ఛిన్నమని గ్రహించక, తాను కేవల శరీరప్రాయుడననే కల్పించుకొనేవాడు, సత్వర నాశనాన్ని పొందుతాడు. వాసనల కారణంగ, జీవికి అసత్యదృశ్యమందు సత్యభ్రమ జనిస్తుంది. ఆ భ్రమయే నిజమనుకొని, అతి జటిలమైన సంసారాన్ని సృష్టించుకొని, అందులో చిక్కుకుపోతాడు. తద్వార అనేక దుఃఖాలను కొని తెచ్చుకొని, శోకమగ్నుడౌతాడు. దేహము నశించిన, తాను నశించినట్లు భ్రాంతి చెంది పిరికితనానికి, భయానికి, దైన్యానికి వశుడైపోతాడు. తృష్ణ, ఇదొక భయంకరమైన వాసనావికారము. సమస్త ఆపదలు, భావాభావదశలు దీన్ని ఆశ్రయించియుంటాయి. దీనిద్వార విపరీత జ్ఞానం జనిస్తుంది. చిత్తం చంచలమై పోతుంది. చివరికి జీవి మృత్యువాత బడిపోతాడు.

"దేవేంద్రా, దామాదులిప్పుడు వాసనారహితులై, అహంభావ శూన్యులై, సుఖదుఃఖ వర్జితులై యున్నారు. అందుకే వారిలో అపరిమితమైన ధైర్యం, పరాక్రమం ఉన్నాయి. వారి నిప్పుడెవరూ జయించ లేరు."

బ్రహ్మదేవుడిలా చెప్పేసరికి, దేవేంద్రుడు మరింత దీనవదనుడై పోయాడు.

"బ్రహ్మదేవ, ఇక మాకు దారి లేదా! రక్షణ లేదా?"

"దేవేంద్రా! అహంకారయుతులైనవారినే జయించటం సాధ్యం. ఎందుకంటే అహంకారం కారణంగా పరమూర్ఖజ్ఞానం ఉపజనించి పడియుంటుంది. ఆశ, తృష్ణాదులు పెరిగి, మనిషి సర్వవిధ వికారాలకు లోనౌతాడు. సంసార–బంధ కారణమైన మహా మోహపు వలలో పడిపోతాడు. ఈ అహంకారమే గొప్ప అజ్ఞానము. ఇదియే సుఖదుఃఖాలకు జయపరాజయాది ద్వంద్వాలకు ఆశ్రయము. అహంకారం లేనివానికి అజ్ఞానం లేదు. అజ్ఞానం లేనివారికి సంకల్ప వికల్పాత్మకమగు మనసు లేదు. నిశ్చల మనసులను ఎవరు కూడ ఏమీ చేయలేరు. అలాంటి నిర్వికార స్థితిలో ఈ దామాదులున్నారు. వీరిని జయించాలంటే, ఒకే ఒక ఉపాయమున్నది."

"ఏమిటది చతుర్ముఖ దేవా!"

"వారిలో అహంభావ బీజాన్ని మొలకెత్తించాలి."

"అదెలా సాధ్యం పితామహా!"

"చెబుతాను. ఇటురా." అంటూ బ్రహ్మ దేవేంద్రుని తన చెంతకు పిలుచుకొని రహస్యంగా ఉపదేశించాడు. ఆ ఉపదేశం విన

గానే ఇంద్రుని ముఖంలో ఆనందం ప్రకాశించింది. అతను బ్రహ్మదేవునికి నమస్కరించి, పరివారాన్ని వెంటబెట్టుకొని వెడలిపోయాడు. పక్కనే ఉన్న సరస్వతీదేవి, బ్రహ్మను అలవోకగా వీక్షించి, "నాథా, ఏమిటీ ఉపదేశించారు" అంది. బ్రహ్మ ఆమె వైపు ఒకసారి చూసి, చిన్నగా నవ్వి ఊరుకున్నాడు. సరస్వతీదేవికి ఏమీ అర్థం కాలేదు. మరలా అడుగుదామని అనుకొంది కాని అప్పటికే బ్రహ్మ, తన ఆత్మధ్యానంలో విలీనుడై పోయాడు. సరస్వతీదేవి చేసేదిలేక, చూపులను క్రిందికి వాల్చింది.

*   *   *

"ఈమారు కూడ విజయం మాదే..." అంటూ సంతోషంగా కేకలు పెట్టారు రాక్షసులు. పారిపోతున్న దేవతలను చూసి దామ వ్యాళ కటాదులు మీసాలు మెలివేసుకొన్నారు. ఎందుకో వారిలో ఇంతకుపూర్వం లేని విజయ పరంపరయుతమైన సంతోషం జనించింది. వారి ముఖాలు గర్వంతో అలముకున్నాయి.

బ్రహ్మదేవుని వీడిన తర్వాత దేవతలు ఎన్నోమారులు దైత్యులతో యుద్ధం చేశారు. అన్ని యుద్ధాలలో కూడ దామాదులు గర్వపడుతుండగా, పలాయనం చేశారు. ఇలా అనేకసార్లు జరిగింది. దామాదులను చూస్తూనే, భయభీతులై పారిపోయేవారు. "పిరికిపందలు!" అని దామాదులు సంతోషించారు. దైత్యులు దామాదులను మెచ్చుకో సాగారు. కొన్నిమార్లు దేవతలు సైతం దామాదులు మహాశూరులని స్తుతించారు. దామాదులలో క్రమంగా వ్యక్తిత్వభావం వ్యాపించ సాగింది.

"మేము యింతటి వారమన్నమాట. ఈ జయపరంపరలన్నీ మా శక్తిసాధితములే నన్నమాట. ఈ జయాలమూలంగా గౌరవం. యశస్సు లభిస్తున్నాయో కదా! ఈ యశస్సును చిరకాలం నిలుపుకోవాలి. ఈ గౌరవాన్ని ఎప్పుడూ పొందుతుండాలి. వీటిని అనుభవించాలంటే, మేము జీవించాలి కదా! జీవించటానికి ధనాది సంపదలను సేకరించాలి కదా!"

దామ వ్యాళ కటుల్లో నేను - నాది అన్న భావం ప్రవేశించింది. దానికనుగుణంగా తృష్ణ ఉద్భవించింది. వారు సంపదలను సంగ్రహించుకొన్నారు. ఆ సంపదలెక్కడ నశిస్తాయో నన్న భీతితో తగిన రక్షణలు కల్పించుకొన్నారు. ఇలా దామాది దైత్యసైన్యాధిపతులలో మనోవికారాలు బయలుదేరాయి. తద్వార శరీర ధ్యాస ఏర్పడింది.

అంతవరకు తమ శరీరాలను రక్షించుకోవాలని, పోషించుకోవాలని అనుకొనేవారు కాదు. కాని అహంభావప్రవేశంతో శరీర రక్షణకై జాగ్రత్తలు గ్రహించసాగారు. అలా వారు అపరిమిత శక్తిమంతులమన్న భావం నుండి, పరిమితశక్తులమన్న భావనలోకి దిగివచ్చారు. సర్వవ్యాపకభావం నుండి, శరీరస్థితికి దిగజారారు. ఉపకరణమాత్రమే నన్న భావం నుండి వ్యక్తిత్వభావంలోకి వచ్చేశారు. అంతే, వారు పతనానికి చేరువయ్యారు.

దేవతలు ఇలాంటి అవకాశం కోసమే ఎదురు చూస్తున్నారు. తగిన సమయం చేకూరగానే, వారు ఒక్కపెట్టున దైత్యులపై దండెత్తారు. ఘోరసంగ్రామం జరిగింది. మునుపటిలా దామాదులు నిర్భీతులై పోరాడలేక పోయారు. తమ స్వరక్షణలో వుంటూ భయస్థులై యుద్ధం చేశారు. ముందులా యంత్రప్రాయంగా దేవతలను ఛేదించలేకపోయారు.

ఘంగాన అన్న భావాన్ని అనుసంధానం చేసుకొంటూ యుద్ధం చేశారు ఇలాంటి యుద్ధ మూలకంగా, వారి అపరిమిత శక్తి వీగిపోయింది. శక్తిహీనులయిన దామాదులను దేవతలు తరిమికొట్టారు.

దామ వ్యాళ కటులు రణరంగాన్ని ! శరీర రక్షణ నిమిత్తం పారిపోయారు. దేవతలలో ఆనందం జయోత్సాహం పెచ్చుపెరి దైత్యులు భీతచిత్తులై పలాయాన మంత్రం ఠించారు.

దైత్యుల అపజయ వార్త విని శంబరుడు ఖిన్నుడయ్యాడు. దామాదులలో జనించిన అహంకారవృత్తికి క్రుద్ధుడయ్యాడు. వారిని తక్షణమే నాశనం చేయాలనుకున్నాడు. కాని దామ వ్యాళ కటులు, అప్పటికే అతని తల పెరిగి భయపడి సప్తమపాతాళంలో జొరబడి, అక్కడ రహస్యవాసం ఏర్పరచుకున్నారు. "ఈ అహంభావం ఎంత పని చేసింది! దీనికంతటికీ ఈ దేవతలే కారణం. పారిపోతున్నట్లు నటించి, వీరిలో అహంబీజాలు నాటారు కదా! నిజంగా దేవతలు కడు యుక్తిమంతులే!" అని శంబరుడు, విచారమగ్నుడై కూర్చుండిపోయాడు.

"ప్రాణప్రియా, ఇప్పుడర్థమయింది" అంది సరస్వతీదేవి, ముసిముసిగా నవ్వుతూ.

"ఏమిటర్థమయింది, వీణాపాణీ!"

"మీ యుక్తి. దేవతలకిచ్చిన మీ ఉపదేశం."

"ఓహో! ఆ సంగతా. అదుగో ఏదో కలకలం వినవస్తున్నది. దేవతలు వస్తున్నట్లున్నారు"

"తమ విజయవార్త తెలియజేయటానికి."

దేవేంద్రుడు ఉత్సాహంగా వచ్చి, కమల పుష్పాలను బ్రహ్మపాదాల చెంత వుంచి వందనం చేశాడు.

"పితామహా! మీ యుక్తి మూలకంగా, మేము తిరిగి మా స్వర్గరాజ్యాన్ని సంపాదించుకున్నాము. మీకివే మా ధన్యవాదాలు."

దేవేంద్ర, విజయం మాట అటుండనీ, క్రమంలో అహంభావం కూర్చిన చర్యలు నీకర్థమయ్యాయా?"

"ఏదో కొంత. ఆ వివరాలన్నీ మీరే చెప్పాలి.

"కాదు, చదువుల తల్లి, ఈ సరస్వతీదేవి చెబుతుంది" అని సరస్వతిని తిలకించాడు. నాథుని ఆజ్ఞగొని, సరస్వతీదేవి కోమల కంఠం విప్పి, వీణ మీటింది.

"సంగీతయుతంగా వద్దమ్మా. దయచేసి మామూలుగానే చెప్పు. నీ కంఠంలోనే సర్వ మాధుర్యాలున్నాయి తల్లీ" అని ఇంద్రుడు, ఎక్కడ సంగీతాలాపన వినవలసివస్తుందోనని కంగారు పడిపోయాడు. అతని కంగారుకు వాణీ బ్రహ్మలిరువురు మందహాసం చేశారు. సరస్వతీదేవి వీణను పక్కకు పెట్టి, దేవతలవైపు దృష్టి సారించింది.

"అహంకారం ఎంత శక్తివంతమైనదో చూశారు కదా! అజేయులయిన ఆ దామాదులనే పిరికిపందలుగా మార్చివేసింది. ఈ అహంకారంనుండే సర్వసంసార శాఖలు బయలుదేరి, జీవిని బద్ధునిగా మార్చివేస్తాయి. జీవి స్వేచ్ఛను హరిస్తాయి. నిజమాలోచించి చూస్తే, ఈ అహంకారమనేది లేనేలేదు. ఇది కేవలం మిథ్యాస్వరూపం. జీవులు భ్రమలో పడి, నేను,

గానే ఇంద్రుని ముఖంలో ఆనందం ప్రకాశించింది. అతను బ్రహ్మదేవునికి నమస్కరించి, పరివారాన్ని వెంటబెట్టుకొని వెడలిపోయాడు. పక్కనే ఉన్న సరస్వతీదేవి, బ్రహ్మను అలవోకగా వీక్షించి, "నాథా, ఏమిటీ ఉపదేశించారు" అంది. బ్రహ్మ ఆమె వైపు ఒకసారి చూసి, చిన్నగా నవ్వి ఊరుకున్నాడు. సరస్వతీదేవికి ఏమీ అర్థం కాలేదు. మరలా అడుగుదామని అనుకొంది కాని అప్పటికే బ్రహ్మ, తన ఆత్మధ్యానంలో విలీనుడై పోయాడు. సరస్వతీదేవి చేసేదిలేక, చూపులను క్రిందికి వాల్చింది.

* * *

"ఈమారు కూడ విజయం మాదే..." అంటూ సంతోషంగా కేకలు పెట్టారు రాక్షసులు. పారిపోతున్న దేవతలను చూసి దానవ వ్యాళ కటాదులు మీసాలు మెలివేసుకొన్నారు. ఎందుకో వారిలో ఇంతకుపూర్వం లేని విజయపరంపరయుతమైన సంతోషం జనించింది. వారి ముఖాలు గర్వంతో అలముకున్నాయి.

బ్రహ్మదేవుని వీడిన తర్వాత దేవతలు ఎన్నోమారులు దైత్యులతో యుద్ధం చేశారు. అన్ని యుద్ధాలలో కూడ దానవాదులు గర్వపడుతుండగా, పలాయనం చేశారు. ఇలా అనేకసార్లు జరిగింది. దానవాదులను చూస్తూనే, భయభీతులై పారిపోయేవారు. "పిరికిపందలు!" అని దానవాదులు సంతోషించారు. దైత్యులు దానవాదులను మెచ్చుకో సాగారు. కొన్నిమార్లు దేవతలు సైతం దానవాదులు మహాశూరులని స్తుతించారు. దానవాదులలో క్రమంగా వ్యక్తిత్వభావం వ్యాపించసాగింది.

"మేము యింతటి వారమన్నమాట. ఈ జయపరంపరలన్నీ మా శక్తిసాధితములే నన్నమాట. ఈ జయాలమూలంగా గౌరవం, యశస్సు లభిస్తున్నాయో కదా! ఈ యశస్సును చిరకాలం నిలుపుకోవాలి. ఈ గౌరవాన్ని ఎప్పుడూ పొందుతుండాలి. వీటిని అనుభవించాలంటే, మేము జీవించాలి కదా! జీవించటానికి ధనాది సంపదలను సేకరించాలి కదా!"

దానవ వ్యాళ కటుల్లో నేను - నాది అన్న భావం ప్రవేశించింది. దానికనుగుణంగా తృష్ణ ఉవ్వెత్తించింది. వారు సంపదలను సంగ్రహించుకొన్నారు. ఆ సంపదలెక్కడ పోతాయో నన్న భీతితో తగిన రక్షణలు కల్పించుకొన్నారు. ఇలా దానవాది దైత్యసైన్యాధిపతులలో మనోవికారాలు బయలుదేరాయి. తద్వార శరీర ధ్యాస ఏర్పడింది.

అంతవరకు తమ శరీరాలను రక్షించుకోవాలని, పోషించుకోవాలని అనుకొనేవారు కాదు. కాని అహంభావప్రవేశంతో శరీర రక్షణకై జాగ్రత్తలు గ్రహించసాగారు. అలా వారు అపరిమిత శక్తిమంతులమన్న భావం నుండి, పరిమితశక్తులమన్న భావనలోకి దిగివచ్చారు. సర్వవ్యాపకభావం నుండి, శరీరస్థితికి దిగజారారు. ఉపకరణమాత్రమే నన్న భావం నుండి వ్యక్తిత్వభావంలోకి వచ్చేశారు. అంతే, వారు పతనానికి చేరువయ్యారు.

దేవతలు ఇలాంటి అవకాశం కోసమే ఎదురు చూస్తున్నారు. తగిన సమయం చేకూరగానే, వారు ఒక్కపెట్టున దైత్యులపై దండెత్తారు. ఘోరసంగ్రామం జరిగింది. మునుపటిలా దానవాదులు నిర్భీతులై పోరాడలేకపోయారు. తమ స్వరక్షణలో వుంటూ భయస్థులై యుద్ధం చేశారు. ముందులా యంత్రప్రాయంగా దేవతలను ఛేదించలేకపోయారు.

ఉంచి, దానికి దూరంగా తొలగటమో. చంపడమో చేస్తారు. ఇక్కడ వారి సామర్థ్యాలన్నీ క్షణంలో పీగిపోయాయి. అదే ఒక పసిబాలుని చెంతకు భయంకరమైన నాగుపాము వచ్చినా, వాడు దాన్ని అలవోకగా పట్టి బిగించి ఆడుకొంటాడు. అప్పుడా భయంకర సర్పమే భయపడి చస్తుంది గాని, ఆ పిల్లవానికీసుమంతకూడ భయభ్రాంతులు కల్గవు. పసిపిల్లవాడు భయపడక పోవటానికి, మహామహావ్యక్తులు భయపడటానికి కారణమేమిటి? ఏమీ లేదు. అహంభావమే. పిల్లవానిలో తన దేహం - దేహానికి ఉన్న భావాలు లేవు. తాను తన భావనలోనే యున్నాడు. తాను శక్తిమంతుడనని, శక్తిహీనుడనని ఉన్న భావాలు వానికి లేవు. అందుకే వానిలో నిర్భయత్వం, నిశ్చలత కనిపించాయి. ఆ పిల్లవానిలో పెద్దవానిలో లేని అవితశక్తి గోచరించింది. ఇక పెద్దవారి విషయానికొస్తే వారు భయపడవలసిన అవసరమే లేదు. కాస్త తెలివి నుపయోగించి. ఆ పాము నుండి తప్పుకోవచ్చు. పైగా పాము కాటేసినా మంత్రమో, వైద్యమో, ఆ కాటునుండి రక్షణ కల్పిస్తాయి. అయినా భయపడలేరు, కారణం వారు, తామెంతవారైనా, దేహ భావనలోనే యున్నవారు కాన, సామాన్యునిలా శక్తిహీనులై పోయారు.

కేవలం భావమే మనిషిగతిని నిర్ణయిస్తుంది. భారతీయుడికి ఉగ్రరూపంలోనున్న దుర్గామాత విగ్రహం రాత్రివేళలో కనబడితే భయం పుట్టుకొస్తుంది. అదే పాశ్చాత్యుడికైతే, అదొక శిల్పవిశేషంగా తోస్తుంది. పైగా దాని ఫోటో కూడ తీసుకుంటాడు. ఇక్కడ వస్తువు భయకారణం కాలేదు, భావమే భయకారణమైంది. కొందరు తమ నీడను చూసుకొని తామే భయపడతారు. మరికొందరు రాత్రివేళల్లో ఒంటరిగా పడుకోటానికి భయపడతారు. మరి కొందరు రాత్రివేళల్లో బాత్ రూంలోకి వెళ్ళటానికి పైతం భయపడతారు. ముఖ్యంగా సుఖ సౌఖర్యాలధికమైన నేటి సమాజంలోని మనిషికి అడుగడుగునా భయాలే అధికమౌతున్నాయి. దీనికి కేవలం తనలోనున్న దుర్బలభావమే కారణం. అహం రూపంలోనున్న ఈ దుర్బలత్వం కారణంగానే మహాశక్తిమంతులైన దానవాదులు పీచయోముల, తమోయోనుల పాలయ్యారు.

—పై సంచికలో "పర్వతంపై ప్రబోధం"

నభోమండలంలో ఖగోళాలను
పల్కరించి పరిశోధించి వద్దామని లేదు
భూమండలంలో చిల్లులున్న గుడిసెలను
దర్శించి స్పర్శించి ముచ్చటిద్దామని ఉంది
కోట్లకొద్ది రూకలు వెచ్చించి
స్పేస్ షటిల్లను స్పేస్ స్టేషన్లను నెలకొల్పాలని లేదు
ఉన్నంతలోనే ఆ ప్రజాధనాన్ని
బ్రతికియున్న ప్రతి మనిషికీ
పూట తిండి కూడ కట-కట పడే దరిద్రునికీ
దినమంతా శ్రమించి, ఫలితాన్ని పొందని జీవికీ
ఒక్క పూటైనా సమగ్రమైన తిండిని
ఉత్పత్తి చేసి పెట్టేందుకు వినియోగించాలని ఉంది

అన్వేషణకై పూనుకోవాలని లేదు
మనుష్యులై, మనుష్యుల మధ్యనే ఉంటూ
శునకాల కన్నా హీనంగా బతుకుతున్న
దీనుల గుండెల్లోకి తొంగిచూడాలని
లోతుకు వెళ్ళిన వారి కన్నుల్లోకి వంగి చూడాలని
ఆ గుండెల బరువులను తొలగించాలని
ఆ కన్నుల్లో కాంతి వెల్గించాలని ఉంది
విశ్వం భరా, విశ్వనాథా, భగవాన్ !
నా కాశక్తిని సామర్థ్యాన్ని ప్రసాదించు
మనిషి తర్వాతే ధీమంతునికి మిగతావన్నీ
అన్న సద్భావాన్ని
వైజ్ఞానికులమైన మాలో కల్గించు.

—శ్రీ [illegible] గారి "[illegible]" నుండి

సద్దర్శనము

వివరణము: డాక్టర్ చాగంటి సూర్యనారాయణమూర్తి

(గతసంచిక తరువాయి)

ఇందులో నేను అనే వస్తువును వివరిస్తున్నారు.

23. దేహో న జానాతి సతో న జన్మ
దేహప్రమాణోఽన్య ఉదేతి మధ్యే
అహంకృతిగ్రంథివిబంధ సూక్ష్మ
శరీరచేతోభవజీవనామా

ఆంధ్రానువాదం:- ఈ పుట్టిన శరీరానికి తెల్సుకొనే శక్తి లేదు. జడం, అచేతనం కాబట్టి 'తెలివి' అయిన ఆత్మకు పుట్టుక లేదు. ఈ రెంటికి మధ్య శరీరాన్ని ఆశ్రయించుకొని మరి ఒక వస్తువున్నది. దాన్నే అహం అని, సంసారం అని, హృదయగ్రంథి అని, బంధం అని, అంతఃకరణ అని, జీవుడని, సూక్ష్మశరీరం అని అనేక విధాలుగా పిలుస్తారు.

వివరణం:- శరీరం, మనస్సు లేకుండా తనంతతాను ఏదీ తెల్సుకోలేదు. మనస్సు, బుద్ధి ఉంటేనే పని చేస్తుంది. ఈ బుద్ధిని నేను అనే అహం పని చేయిస్తుంది. జీవితం అంటే వీటిగుండా అనుభూతి. మన చైతన్యం, జ్ఞానం, జాగరూకత అన్నీ ఈ అనుభూతిలో ఉన్నాయి. గాఢ నిద్రలో శరీరం ఉన్నప్పటికి తనమగాని, ప్రపంచాన్ని గాని - వీటిగురించి ఎరుక లేదు. ఏమంటే నిద్రలో, తెల్సుకొనే శక్తి గల పనిముట్టు లేదు. శరీరం మనస్సూ, బుద్ధీ, యొక్క చేతుల్లో కీలుబొమ్మ. అవి లేకపోతే కదలదు. ఈ శరీరానికి ఇలాంటి జడత్వం కాక ఇంకా కొన్ని విశేషాలు ఉన్నాయి. ఇది పుట్టుతుంది. కొంతకాలం అయినాక నశిస్తుంది. అంటే దీనికి మొదలూ తుదీ కూడా వున్నాయి. ఇది మనకు కనపడుతుంది. లావు, సన్నం అవుతుంది. దీనికి అందం, ఆకారం వున్నాయి. రోగం, ఆరోగ్యం ఉన్నాయి. కాబట్టి శరీరంయొక్క ప్రధానగుణాలేమిటంటే: అచేతనం, జడత్వం, చావు పుట్టుకలు, బరువు మొదలైన పదార్థ ధర్మాలు, పనిచేయుట. పరమసత్యమైన ఆత్మ ధర్మాలేమిటంటే: అది (1) శుద్ధచైతన్యం. (2) దానికి జనన మరణాలు, ఎదుగు బొదుగులు మొదలైన మార్పులు లేవు. (3) అది పాంచభౌతికమైన పదార్థం కాదు. అది శుద్ధ సచ్చిదానందం. (4) అది ఏపని చేయదు. నిష్క్రియం. పట్టిసాక్షి కాబట్టి చావు పుట్టుకలు కలిగిన శరీరానికి, నిత్యవస్తువైన ఆత్మకూ పూర్తిగా తేడా, ఎక్కడా పోలిక లేదు అయినప్పటికీ చిత్రం ఏమిటంటే ఈ రెండూ కల్సిఉంటాయి. ఇటువంటి విరుద్ధధర్మములు గల వస్తువు సన్నిహితంగా ఉండట ఎలా కుదురుతోంది? ఈ రెంటికి అనుబంధం ఏమిటి? ఈ రెంటిని ఏకం చేసే మూడవది - 'నేను' అనే అహంకారం. అది ఆత్మలోంచి పుట్టి ఆ సంగతి మరిచిపోయి మనస్సు బుద్ధిగా శరీరంగా బయటకు వచ్చి అవి అన్నీ 'తాను' 'తనదీ' అని అనుకుంటుంది. కాని దాని ఉనికీ శక్తీ, అన్నీ ఆత్మనుంచే గ్రహిస్తుంది. ఈ విషయంమాత్రం గుర్తించక, ఇవన్నీ తన శరీరాదులనే దురభిమానంతో వ్యవహరిస్తూ వాటిని అంటిపెట్టుకొని సుఖదుఃఖాదులు అనుభవిస్తూంటుంది. ఇలా శరీరాభిమానంతో ఉన్నంతవరకు ఆత్మ గోచరించదు. ఏక్షణంలో వీటిని వదిలి లోపలిచూపు కలిగితే ఆ క్షణంలో శరీరజ్ఞానం పోతుంది ఆత్మజ్ఞానం కలుగుతుంది. 'నేను' ఆత్మలో లీనం అయినప్పుడే ఆత్మసాక్షాత్కారము సిద్ధిస్తుంది. మహర్షి వారు ఇక్కడ అహం యొక్క పర్యాయపదాలతో దానియొక్క విశేషాలను తెలియచెప్పుతున్నారు. 1. అహంకారం: ఇది ఆత్మనుంచి బయటికి వచ్చే మొదటి అవతరణ. ఈ 'నేను' తరువాతనే 'నా బుద్ధి', 'నా మనస్సు', 'నా శరీరం' మొదలైన ప్రపంచ కలాపం అంతా వస్తుంది.

2. హృదయగ్రంథి: గుండెకు సంబంధించిన 'ముడి'. దీనివల్లనే ఆవరణ అనగా ఆత్మను కప్పివేయుట, విక్షేపం మరోవిధంగా విలపించడం జరుగుతవి. ఆత్మనుంచి పుట్టిన 'నేను' ఆత్మను విస్మరించి స్ఫురింపకుండా చేస్తుంది. తరువాత ఆత్మకంటె వేరైన మనస్సుగా, బుద్ధిగా, శరీరంగా, ప్రపంచముగా నాటకం ఆడుతుంది. మేలుకున్నప్పుడూ కలలోనూ ఆవరణ విక్షేపాలు రెండూ ఉంటాయి. గాఢనిద్రలో ఆవరణ అంటే ఆత్మ కనబడకపోవడం ఒకటే ఉంటుంది. ఆవరణంటే చెఱువులో నీటిపైనుండి దాన్ని కనపడకుండా చేసే నాచువంటిది. ఈ నాచు చెఱువు నీరు అడుగునుంచే పుట్టి పైకి వచ్చి ఆ నీటిని కనపడకుండా చేస్తుంది. కొంచం కొద్దిగా గాలి వీస్తే చిన్నచిన్న కెరటాలు పుట్టి అక్కడక్కడ ఆ నాచు తప్పుకుంటుంది. అపుడు మనదృష్టి కొంతవరకూ నీటిలో పోయినప్పటికి, దాని అడుగు ఈ కెరటాల అడ్డువల్ల కనబడదు. ఆ నీటిని స్పష్టంగా మనం చూడాలంటే అపైన నాచు పోవాలి. అదే విధంగా నిద్రలో ఆత్మ తెలియబడకుండా పూర్తిగా అజ్ఞానం కప్పేస్తుంది. అజ్ఞానం అంటే తెలియబడకపోవు

బయే కదా! మెలకువలోనూ కలలోనూ ఈ అజ్ఞానం కొద్దో గొప్పో తొలగటం వల్ల 'నేను' గుండా ఆత్మ చైతన్యం బయటికి వస్తుంది. కానీ 'నేను' వల్ల నంచి పుట్టిన శరీరాది ప్రపంచం, దాన్ని గుర్తించకుండా చేస్తుంది. వీటి వల్ల ఆత్మను తొంగికూడా చూడలేము కాబట్టి ఆత్మ దర్శనం కావాలంటే ఆత్మను కప్పే అజ్ఞానం వంటి నాచు పోవాలి. నీటిమీద కెరటాలవంటి ఆలోచనలు ఉండకూడదు. అంటే గొప్ప మెలకువతో, ఆలోచనలు లేని మనస్సుంటే ఆత్మలాభం కలుగుతుంది. ఉట్టి మనస్సు ఆత్మలో లీనం అయిపోతుంది.

3. బంధం:- అంటే ప్రపంచానికి కట్టుబడి అంటి పెట్టుకుని ఉండట - ఈ ప్రపంచం వల్ల, సంసారం వల్ల, సంపదలవల్ల ఏదో సుఖం పొందుతామని కదా ఈ అంటి పెట్టుకోవడం? ఇ తంలోని పూర్ణానందస్వరూపమైన, ఆత్మను గుర్తించకనేకదా, ఈ శారీరక, మానసికా క్షణిక సుఖాలకోసం వెతకడం? రాగ ద్వేష భయాలే ఈ బాధ్యానికి ముఖ్యకారణాలు. రాగం అంటే తనకు సుఖం ఇచ్చేవాటి యందు మక్కువ; ద్వేషం అంటే తనకు బాధను కలిగించేవాటియందు ఏవగింపు; భయం తనయొక్క ముందు గతిని గురించి ఆందోళన; మన వ్యవహారమంతా ఈ మూడింటిలో కొన్నిటి మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. ఈ మూడింటికి ఆధారం మన ద్వైతబుద్ధి - అంటే తాను వేరు మిగిలిన ప్రపంచం అంతా వేరు అనే బేధభావం - తానొక పక్షం - తన దైవంతోపాటు కూడ, మిగతా ప్రపంచం ఒకపక్షం - ఉట్టి స్థితిలో తనకంటే వేరుగానుండే పక్షంలో కొంత ప్రియం, కొంత అసహ్యం. తనకు ముందు ముందు సుఖముండదేమోనని భయం - చాలా వరకూ ఉట్టి భయం వల్లనే మనకు దేవుడు కావాలి - ఈ భయానికి దారితెన్నూ లేదు. చావంటే, రోగం అంటే, దరిద్రం అంటే. తుదకు మార్పంటే కూడా భయం. దీని కంతకూ 'నేను' అనే అహంకారమూలం ఉన్నంతవరకు అది ఆత్మను కప్పేసి ఈ ప్రపంచం. తన శరీరం. మనస్సు బుద్ధి తాను అనే నాటకం ఆడుతుంది. అసలు సత్యం, ఆత్మకంటే వేరే ఏ వస్తువూ లేదు - ఆత్మయే అంతకూ మూలం ఈ సత్యం దాచేసి ఈ 'నేను' ఈ ప్రపంచంగా విలసిస్తూ వాటియందు అభిమానంతో అంటిపెట్టుకుంటుంది. తన మూలమైన ఆత్మను మరచి ఈ ప్రపంచం అంతా తన మనోవికారమని గ్రహించక వాటియందు లంపటించి ఉంటుంది. దేహమే తానని ఈ ప్రపంచమంతా తనకంటే వేరని వ్యవహరిస్తుంది. అందుచే ఈ ద్వైతభావానికి మూలం 'నేను' - దానివల్లనే రాగ ద్వేష భయాదులు; అందుకే ఈ 'నేనే' బంధానికి కారణం - బంధం అని పేరు ఇందువల్లనే దీ కిచ్చారు. 'సూక్ష్మశరీరం' ఇది మనస్సు, బుద్ధి, నేనుతో కూడిన యంత్రాంగం - దీని చలనాలే ఆలోచనలు. ఇదే నిద్రలో కలలు కంటుంది - మెలకువలో బాహ్యప్రపంచంగా ఉంటుంది ఇది స్థూల శరీరం కాదు కానీ భావనారూపంగా ఉండే శుద్ధచైతన్య స్ఫురణ; వాసనాజాలం అంతా; జీవితం ఇదే ధరించి స్థూల శరీరభంగం అయినపుడు, ఈ వాసనలన్నింటినీ తీసుకొని వెళ్లి, మళ్ళా కొత్త శరీరంలోకి ప్రవేశించి కథ నడిపిస్తుంది చేతస్సు - అంటే మనస్సు, బుద్ధి శరీరంతో కూడుకున్న అంతఃకరణం మనలో కలిగే ఆలోచనలు, అనుభూతులు, ఆశయాలు, అన్నీ ఇందులోనే ఉన్నవి.

భవము - సంసారం, మనమూ మన ప్రపంచం, ఆలుబిడ్డలూ అన్నీ మనం వ్యవహరించే సామగ్రి అంతా. గాఢనిద్రలో సంసారం ఉండదు - మనస్సు పని చెయ్యదు కాబట్టి - లేవగానే 'నేను' దానితోపాటు మనస్సు, ఈ సంసారం అంతా అవతరిస్తాయి - ఇవన్నీ ఆ 'నేను' మీద వచ్చే కెరటాలే కదా! కాబట్టి సంసారం అంటే నేను మీద వచ్చిన చిట్టచివరి కెరటం - 'జీవుడు' - వీడు వీటిలో సుఖదుఃఖాలను అనుభవించే వట్టువు. చచ్చుట మొదలగు ధర్మాలు కలిగి క్రియాకలాపం చేసే వస్తువు - 'నేను' ఉన్నంతసేపే అది దాని అనుచరులైన శరీరాదులతో ఉంటుంది - దీనికి మరి ఒకపేరు - జీవుడు. ఈ 'నేనే' శుద్ధ చైతన్యమైన ఆత్మకు, శుద్ధ జడమైన శరీరానికి సంబంధం - జ్ఞాననిష్ఠతో ఈ 'నేను' నశిస్తుంది - ఆత్మజ్ఞానం కలుగుతుంది.

27. రూపోద్భవో, రూపతతి ప్రతిష్ఠో
రూపాశనో ధూతగృహీతరూపః
స్వయం విరూపః స్వవిచారకాలే
ధావత్యహంకారపిశాచ ఏషః

ఆంధ్రానువాదం:- ఈ నేనే అన్ని నామరూపాలకూ మూలం. వీటిని పుట్టించి వీటినే అంటిపెట్టుకొని, ఆహారం చేసుకొని ఉంటుంది - ఈ నామరూపాలను బయటపెట్టి ప్రదర్శిస్తుంటుంది. లోపలికి తిరిగి తీసుకుంటు టుంది. తన పుట్టుపూర్వోత్తరాల రహస్యం ఏమని విచారణ మొదలెడితే ఈ 'నేనే' దెయ్యమై పారిపోతుంది - మరి కనపడదు.

వివరణ:- నేను శుద్ధచైతన్యంనుంచి బయటకు వచ్చిన మొదటి మొలక. దీనివల్లనే బుద్ధి మనస్సు బయటపడతాయి. మనస్సు అవతరించగానే ఈ నామరూపాత్మకమైన జగత్తు సిద్ధం అవుతుంది. కాబట్టి ఈ నామరూపములతో కూడిన జగత్తుకు మూలం 'నేనే'. ఈ నేను, ఈ నామరూపాలు కలిగిన వస్తుజాలం పట్టించి కొన్నిటిని కావాలని అంటిపెట్టుకొని, మరికొన్నిటిని ద్వేషిస్తూ కొన్నిటివల్ల బయటపడుతూ వ్యవహారం జరుపుతూవుంటుంది. తన సంతానమైన సైన్యం అంతా, తన్నే కీలుబొమ్మలాగ ఆడిస్తుంది. ఈ శరీరం, మనస్సు, బుద్ధి, పుట్టించి వాటితో ఆడుకుంటుంది - కొంతసేపైనాక ఈ నామరూప ప్రపంచాన్ని లోపలికి తనుకొని పడిపోతుంది. వళ్ళు నిద్రలోంచి లేవగానే వెంటనే వస్తే! కాబట్టి ఈ నేను చేసే ఘనకార్యం ఏది? దాన్ని సృష్టించిన నామరూపాత్మక జగత్తుతో తప్ప? పోనీ ఈ 'నేను'కు ఏదో 'నామం రూపం' ఉందా? ఏదీ లేదు! ఈ నామరూపాల జగత్తును బయటపెట్టి లోపలికి తీసుకుపోయే నిమిత్తమే - గట్టిగా ఈ సంసారానికంతకూ మూలమైన ఈ 'నేను' ఎట్టిది అని విచారిస్తే మాయమైపోతుంది ఆనవాలైనా లేకుండా! అప్పుడు ఆత్మతో నీకు ఏకత్వం సిద్ధిస్తుంది.

ఇదే ఆత్మవిచారం లేక జ్ఞాననిష్ఠ! ఈ అహంకారం (నేను) ఎందుకు దెయ్యమని అనవలసి వచ్చిందంటే - స్థూలంగా చూస్తే ఉన్నట్టుగా కనబడుతుంది. గట్టిగా 'ఏది ఇది' అని పరిశీలిస్తే ఏమీ ఉండదు. అక్కడెక్కడో దొంగ ఉన్నాడని పిల్లలూ, తెలివితక్కువవాళ్ళూ నీడ చూస్తేనే రాత్రి భయపడతారు. తండ్రి వచ్చి ఎలక్ట్రిక్ దీపం వేసి ఏమీ లేదని చూపెడతాడు. అప్పుడు ఆ పిల్లవాని మానసిక దయ్యం వాని మనస్సులోంచి వదులుతుంది. ఎందుకంటే ఆ మనస్సులో వచ్చిన దెయ్యం నీడ వంటిదే కానీ నిజం వస్తువు కాదు అనే నిజంగా ఈ నేను ఆత్మలోంచి వచ్చిన మొట్టమొదటి మొలక దాని ఆలోచనలు వ్యవహారాలు అన్నీ దాని పుట్టుపూర్వోత్తరాలు వివేకంతో పరీక్షిస్తే అన్నీ ఆ 'నేను' లోకి పోతాయి. ఆ 'నేను' ఆత్మతో కలిసిపోతుంది. ఇంకోవిధంగా చెప్పాలంటే అఖండంగా విస్తరించి అనంతమైన ఆత్మ అయిపోతుంది. ఈ అహం (నేను) యొక్క పుట్టుక దాని స్వభావం, దాని నాశం భగవాన్ ఈ శ్లోకంలో చెప్పినంత సరళంగా మనస్సుకు హత్తుకుపోయేటట్టు ఏ వేదాంతవాక్యం చెప్పలేదు. చాలామంది ఈ 'నేను' (అహంకారమే) మనలో సత్యమైన ఆత్మవస్తువని అపోహపడతారు. ఈ అహం నిజమైన వస్తువు కాదు. ఆ సత్యవస్తువునుంచి పుట్టిన మొదటిదైన మొలక. అది మనస్సుకు మూలం. జీవుని యొక్క ప్రథమ వికాసం. సర్వజగత్తుకూ పునాది. అది లీనమై ఆత్మలో లీనమైపోవు మిగిలేది ఆత్మప్రకాశం. కర్త పోయాక కర్మ ఏముంటుంది? అది నిజమైన జ్ఞాననిష్ఠ - దృక్కు (చూచేవాడు), చూడబడేది ఆత్మలో అంతర్ధానం అయినాక మిగిలేది ఆత్మ కదా!

28. భావోఽహమం సర్వమిదం విభాతి
లయేఽహమో నైవ విభాతి కించిత్
తస్మాదహంరూపమిదం సమస్తం
తన్మార్గణం సర్వజయాయ మార్గః

ఆంధ్రానువాదం: నేను (అహం) అవతరించగానే ఈ ప్రపంచమంతా గోచరమవుతుంది. ఆ నేను లేకపోతే, ఏకొంచెం కూడా కనపడదు. కాబట్టి ఇదంతా సమస్తము ఆ 'అహం' స్వరూపమే! అందుచేత, దాని మూలాన్ని వెదకడమే, అన్నిటినీ సమకూర్చే దారి.

వివరణము:- మనము, మన చుట్టాలు, బంధువులు, స్నేహితులు, మన ఆఫీసులు, ఉద్యోగాలూ, వ్యాపారాలు, సుఖాలు, దుఃఖాలు, ఏడుపులు, పెడబొబ్బలు, చావు బతుకు, సర్వమూ బొమ్మలాటగా జరిగే ఈ జగన్నాటకం - నాటకరంగము, మనం వాస్తవమైనదని అనుకుంటుంగాని, దీనికి నిజస్థితి లేదు - ఇది 'నేను' దానితోపాటు 'అంతఃకరణ' వీటియొక్క విలాసం. గాఢనిద్రలో ఈ అంతఃకరణము అస్తమించినపుడు ఈ నాటకము లేదు - గాఢనిద్రలో ప్రపంచానుభవం కలవాడు ఎవడైనా ఉంటాడా? ఇది ఆ 'నేను' యొక్క ప్రభావం కాబట్టి ఆ 'నేను' లేకపోతే ఇదీ లేదు. దీనికి కారణం? దానికి నిజస్థితి లేకపోవుటే? అట్టి స్థితిలో దేన్నియైనా గెలవాలన్నా ప్రపంచాన్ని కూడా సాధించాలన్నా కవాతు పొందిన పేరా సిబ్బంది ఏనుగులు గుర్రాలు విమానాలు ఏవీ అక్కరలేదు. ఒకవేళ వీటితో కొంత గెలుపు సాధించినా అది నిజమైనదీ, శాశ్వతమైనదీ కానేరదు. ఎందుకంటే ఈ ప్రపంచానికి మూలమైన 'నేను'ను అని రూపుమాపలేవు. నీవు నిజంగా ఈ ప్రపంచాన్ని గెలవాలంటే నీ మనస్సును లోపలికి తిప్పి 'నేను' యొక్క లోతును కనుక్కోవాలి. నీవు ఈ అహంకారాన్నే గెలిచావంటే అది ఇదే నాటకాన్ని గెలిచావన్న మాటే! అపుడు నీవు ఎక్కడున్నావు? బ్రహ్మ అయిపోయాక - నీవు సచ్చిదానందస్వభావుడవు. అంతా నువ్వే! అట్టి పరమోత్కృష్టస్థితి ప్రపంచాధిపత్యంకన్నా కూడా గొప్పది! భగవాన్ వాడిన పదం చూడండి: 'సర్వ

జయాశ మార్గః' అన్నారు ఈ పద్ధతిలో గెలవలేనిపనుపే లేదు! ఒక రాజు కానీ, నియంత కానీ, ఏదో ఒక దేశం కొంతకాలం స్వాధీనంలో పరిపాలించి. దానివల్ల ఏదో శాంతుల పొందాలని ప్రయత్నిస్తాడు. కానీ నిజంగా అంతా గెలగగలడా? గెలిచి అదుపులో ఉంచగలడా? అలా చేసినా సుఖశాంతి సాధిస్తాడా? సాధించలేడు. కానీ బ్రహ్మ సాక్షాత్కారం ఉన్న ఒక జ్ఞానిని చూడండి ఈ సృష్టిలో అతని గెలవని స్థితి ఉందా? అతని సుఖశాంతులకు అంతూ, దరీ ఉందా?

29. సత్తా స్థితిర్నాహముదేతి యత్ర
తచ్చోదయస్థానగవేషణేన
వినా సత్యేద్యది తన్న నశ్యేత్
స్వాత్మైక్యరూపా కథమస్తి నిష్ఠా

ఆంధ్రానువాదం:-ఎక్కడ 'నేను' (అహం) స్ఫురించదో అది నిజస్థితి. అది (నేను) ఎక్కడ పుట్టుతోందో విచారణ లేకపోతే అది నశించదు. అట్లు అది (నేను) నశించకపోతే ఈ సర్వం ఆత్మవిలాసమే-ఒక్కటే అయిన ఆత్మస్వరూపమే అనే జ్ఞానం ఎలా కుదురుతుంది?

వివరణం:-నీ నిజమైన వ్యక్తి స్వరూపం. జీవితస్థితి అంతా ఒక్కటి ఆత్మయే- అది గుర్తిస్తే నీవుగాక ఇక్కడ ఇతరమేముంది? నీకూ నీ నిజస్థితికి మధ్య ఉన్నది ఒక నీ 'అహం'. అది మనస్సు, బుద్ధి ప్రపంచం మొదలైన పరివారంతో, నేను వేరు. ఆత్మ వేరు అనే అపోహలో ఉంటుంది. ఆ స్థితిలో అది ఆత్మ కనపడకుండా చేసేస్తుంది. కాబట్టి ఆ 'నేను'ను తొలగించగలిగితేనే ఆత్మ గోచరించడం- సాక్షాత్కారం! సమాధి! తరువాత మామూలు మెలకువ స్థితిలోకి వస్తే ఇంకా కొంచం ఆ నేను వాసన ఉన్నప్పటికీ లేనట్టే లెక్క. ఇట్లా సమాధి తరువాత కూడా 'నేను' కొంతకాలం ఏకొంచెమో ఉండవచ్చు. కానీ బాగా సమాధిని అభ్యసించాక అది పూర్తిగా నశించిపోతుంది. అపుడు సమాధిలో వున్నా లేకపోయినా, నీవు ఆత్మస్థితిలోనే ఉంటావు. నీ మెలకువ కల, నిద్ర మొదలైన అన్ని అవస్థలూ. ఆత్మవిలాసాలే కానీ నీవి కావు. ఇదే జీవన్ముక్తావస్థ- ఈ 'నేను' (అహం) లేని స్థితి పొందడం ఎలా? ఆ నేను ఎలా నశిస్తుంది? దీని పుట్టుకను వెతకడమే దానికి మార్గం- అపుడే, అది ఆత్మలో లయం అయిపోతుంది.

30. కూపే యథా గాఢజలే తథాంత
నిమజ్జ్య బుద్ధ్యా శితయా నితాంతం
ప్రాణం చ వాచం చ నియమ్య చిన్వన్
విందేన్నిజాహంకృతిమూలరూపం

ఆంధ్రానువాదం:- బాగా లోతైన నూతి నీటిలో మునిగి ఎలా అడుగుకు పోతావో అలాగే నీ లోపలి అడుగు మట్టానికి నీ పదునైన బుద్ధిని ఉపయోగిస్తూ మనస్సును ప్రాణవాయువును వాక్కును నిరోధించి, తీవ్రంగా వెతికితే నీకు ఈ అహం యొక్క మూలం గోచరిస్తుంది. ఆత్మ సాక్షాత్కరిస్తుంది.

వివరణము:- ఒక లోతైన బావిలో. ఒక బంగారు నగ పడిపోయిందనుకోండి. ఆ నగను మీరు పైకి తీయాలి. మీరేం చేస్తారు? అది ఎక్కడున్నదో జాడ కనిపెడుతుందేమో అని నూతిలోకి తీక్షణంగా చూస్తారు. ఇట్లు బాగా తీర్చి పరీక్షిస్తారు అపుడు మీ ఇతర ఇంద్రియాలు పని చెయ్యవు. పక్కనవున్న వారిని కూడా మాట్లాడవద్దంటారు. ఏకాగ్రతతో మనస్సు పనిచేస్తుంటే మీకు శబ్దం వినబడదు సరికదా, ఊపిరి కూడా ఒక్క క్షణం ఆగుతుంది. మనస్సుకు ఆ నగను కనుక్కోవటం తప్ప వేరే వ్యాపారం ఉండదు. నిజంగా నూతిలో నీరు స్వచ్ఛంగా ఉంటే ఆ నగ ఎక్కడున్నదో కనబడుతుంది. ఆత్మను వెదకడం కూడా అల్లే! ఆత్మ, నూతిలో పడ్డ ఆ నగ వంటిది. మన అంతఃకరణం- ఆ నుయ్యి! ఈ నూతి నీటి మీద బుద్ధి, మనస్సు అనే కెరటాలు మొదలైనవి ఆగాలి! దానికి మనస్సును తిప్పి, ఆత్మను వెదకాలి-అదే విచారం-వివేకం! ఇవి మొదలు పెట్టగానే, ఆలోచనలూ, శ్వాసకూడా నిలిచిపోతుంది. కాబట్టి ధ్యానంలో, ప్రాణాయామం తనంతటదే జరుగుతుంది. మనో వ్యాపారం ఆగితే శ్వాసకూడా చాలా వరకూ నిలిచిపోతుంది- వేరే ప్రాణాయామం అక్కరలే. నిజమైన ప్రాణాయామం రేచకం, పూరకం కాదు. బయటనిలిచేనే లోపల శ్వాస నిలుపుట-దీనిని కేవలకుంభకం అంటారు ధ్యానంలో మనోవృత్తి ఆగగానే ఇది అప్రయత్నంగా స్వాభావికంగా సిద్ధిస్తుంది. సమాధిలో ఉన్నంత సేపు ఈ కుంభకం ఉంటుంది. దీన్ని మరో విధంగా చెప్పాలంటే మనస్సును కదలకుండా చేయడానికి ప్రాణాయామం చెయ్యాలి. శ్వాసం ఎప్పుడు పనిచెయ్యదో, మనస్సు కూడా అపుడు శాంతిస్తుంది. కాబట్టి రేచకం వద్దు-పూరకం వద్దు. శ్వాసను ఎలా ఉంచితే అలా విడు

స్వాధ్యాయము

చాలాసేపు ఏకాగ్రత కల్గి జపము చేయుట శ్రమదాయకము. భావనా శక్తి కొనసాగించుట కష్టము. అందువలన కొంతసేపు జపము చేసిన తరువాత స్వాధ్యాయము చేయుట అవసరము. స్వాధ్యాయముగా నుంకు ఇష్టమగు పవిత్ర గ్రంథమును (scripture) పఠించుట. అట్టి పవిత్ర గ్రంథములు వేదములు, భగవద్గీత, బైబిల్, ఖొరాన్—ఏదైనను కావచ్చును. అట్టి గ్రంథపఠనము వలన మనస్సు ప్రాపంచిక విషయములనుండి మళ్ళింపబడి ఆధ్యాత్మిక విషయములతో నిండియుండును. ఏదియో సాధారణ పుస్తకమును చదివినట్లు పవిత్ర గ్రంథమును చదువుట స్వాధ్యాయమనిపించుకొనదు. చదువుట మాత్రము చాలదు. పవిత్ర గ్రంథము తత్త్వార్థమును భగవంతుని గూర్చి చెప్పును గాన దానిని కంఠస్థము చేయుటకు ప్రయత్నించవలెను. ఇట్లు చేయుటవలన అందలి మాటలు వాక్యములు అర్థవంతమైనవగుటచే మన దృక్పథమును మార్చుటయేగాక మన మనస్సంతయు వానితో నిండియుండుట వలన అన్యభావములు కలుగుటకు వీలుండదు. ఈ విధముగ మన మనస్సు భగవంతునిలో లీనమగును.

సర్వత్ర వ్యాపించియుండునది సత్త్వార్థము యొక్కటే కనుక అట్టి పవిత్ర గ్రంథమును పఠించుటవలన అందలి విలువలు (Values) మన శరీరములో జీర్ణమై వంటబట్టును. (They are digested and absorbed and assimilated). మన మనస్సుయొక్క స్వభావము (Content) మార్చి వేయబడును. అట్టి గ్రంథములు ఏ ఒక్క మతము యొక్క గుత్తాధిపత్యము (Monopoly) కావు. తమ మతగ్రంథమందలి పవిత్ర గ్రంథములే సత్యార్థమును వర్ణించునవనియు, తదితర మత గ్రంథములకట్టి అర్హత లేదనియు మతోన్మాదులు తప్ప ఎవ్వరు అనజాలరు. మనలోని సంకుచిత స్వభావమును పోగొట్టి విశాల హృదయమును కలిగించుటయే యోగశాస్త్రము యొక్క ఉద్దేశముగాన స్వాధ్యాయ ప్రయోజనము ఈ తీరున నెరవేరును. అందలి భావములు వంటబట్టుట వలన నీవు మెలకువగనున్నను, నిద్రించుచున్నను నీమనస్సులో అవి సదా మెదలుచు జీవాత్మను పరమాత్మతో సంధానమొనర్చును. ఉత్సాహము, పట్టుదల అప్రమత్తత, ఏకాగ్రత, తితీక్ష క్రమక్రమముగ అభివృద్ధి నొంది మోక్ష సాధన సుకరమగును.

మనస్సును ఉత్సాహముగనుంచవలెనన్న కో పతంజలిమహర్షి యొసగిన సలహాను ఆచరణలో పెట్టవలెను. 'The mind remains cheerful when it maintains an attitude of friendliness towards others' happiness, of compassion towards their misery, of joy at good deeds, of indifference towards wicked deeds. ఇతరులపట్ల మిత్రత్వమును ప్రదర్శించుట వలనను దీనులయెడ కరుణ చూపుట వలనను ఇతరుల సంతోషమే తన సంతోషమని భావించుట వలనను దుష్కృతముల పట్ల ఔదాసీన్యము వహించుట వలనను చిత్తప్రసాదనమును సాధింపవలెను.' అట్టి ఉత్సాహమును పొందగల్గినచో ద్వంద్వములను (pairs of opposites) అతిక్రమించినట్లే యగును. బుద్ధి (Perception) బలవత్తరమై రాగభయక్రోధములు అతిక్రమింపబడి ఆత్మసాక్షాత్కారము సులభమగును.

తెలుగులో బౌద్ధ శతకాలు

కుమారి రాయదుర్గం విజయలక్ష్మి

ఆధునికాంధ్ర సాహిత్యాన్ని బౌద్ధం ప్రభావితం చేస్తూన్న విషయం ప్రత్యేక పరిశోధనార్హం. అలా వెలువడ్డ ఆంధ్రకావ్యాల్లో ఆచార్య బోధిభాస్కరరావుగారి బుద్ధశతకం (1953), శ్రీ గోగంటి నరసింహారావుగారి బుద్ధోపదేశం (1956), శ్రీ కొండపల్లి వేంకటకవిగారి త్రిశతి (19 0) అనేవి బౌద్ధ శతక వాఙ్మయానికి చెందినవి. బౌద్ధధర్మంచే ప్రభావితులైన ఈ కవులు ఆ ధర్మసారాన్ని ఈ శతకాల్లో గానం చేశారు.

బుద్ధశతకం :-

బుద్ధుడు కులధర్మం మీద నడిపిన తిరుగుబాటుతత్త్వం ఈ నాటికీ ఉపకరిస్తుందనే నమ్మకం, బుద్ధుని గూర్చి నేడు ప్రబలితంగా ఉన్న అపోహల్ని తొలగించాలన్న ఉద్దేశం కలిసి ఆచార్య బోధిభాస్కరగారిని శతకరచనకు ప్రోత్సహించాయి. వీరు కీ. శే. కాటూరి వారి శిష్యులు. బౌద్ధధర్మోత్కృష్టతను చాటేందుకే శతక రచన చేపట్టినారంట! ఈ శతకంలో వారు తమ బౌద్ధాభిమానానికి ఉదాహరణంగా బుద్ధధర్మసారాన్ని విపులీకరించారు.

అవిద్య నుంచి ముక్తిపొంది జ్ఞానాన్ని సాధించే మార్గాన్ని చూపుతానన్న బుద్ధుడు దేవుడని వీరి నమ్మకం. తమ కోర్కెల్ని తీర్చినందుకు కాక, తమకు నిర్వాణపథాన్ని చూపినందుకే బుద్ధునికి కృతజ్ఞతలు చెప్పుకొంటారు బౌద్ధులు. ఆ భావమే యిక్కడ ప్రతిఫలిస్తోంది.

కులములో తములంచు దేశమరరే ఘోరమ్ముగా జీఁదె
బలిసి నీ గోప్రదీచి ఛిన్నభిన్నములు పల్పాధల్మిరింపం బ్రబల్
చలమై వీడి చరిత్ర సర్వమును వేసధించి చూడంగ, నా
తుం వెగ్గు యుం వచ్చి మాకవె నదీకుంబుగా బుద్ధనా

ఆ కులభేదాన్ని వివరించిన కవి, బుద్ధునుపదేశించిన కార్యకారణ ధర్మాల వల్లా, దుఃఖానికి తృష్ణ కారణమన్న సత్యం వల్లా ఆకర్షింపబడ్డారట!

తృష్ణానాశాన్ని నేర్పిన బుద్ధుడు నిర్వేదాన్ని ఉపదేశించలేదు. ఆశానిరాశల కతీతమైన మధ్యేమార్గాన్ని చాటాడు. "తుష్టికిం దృష్ణకున్నడిమి త్రోవను జూపితి గాదె" అనడంలో కవి ఈ విషయాన్నే స్ఫురింపజేశారు.

మానవుల్ని హీనంగా చూడడం బలహీనుల్ని దోచుకోవడం మాత్రమే కాదు, అజ్ఞతను పెంచే మతప్రబోధం కూడా వీరి ఉద్దేశంలో హింసే అవుతుంది. బుద్ధుడుపదేశించిన దుఃఖ కారణాల్ని తరచి చూసిన కవి. కాలానుగుణంగా కూడా ఆ కారణాన్వేషణ గావించారు.

పేదలఁ జేయువారికిఁ జేయ విత్తనమీయఁగావలె;
శ్రీవ్యలఁ గ్లావారికయి వేతనమల్పమకార్యుఁగాఁదగున్;
హృద్యముగాఁగ బావిరుఁ ఇవీయల జ్ఞాను జేరబొప్పడిన్
విద్యయ ఖావ్యము దరుగ వీడ. దుఃఖమొకింత ...

అని నిత్యజీవితంలో ఏర్పడే అసంతృప్తి కూడా దుఃఖహేతువే అని వివరించారు. "చిత్తమలంబున శాంతి లాభము కనరాదు" అని నమ్మిన వీరు దుర్మార్గులతో స్నేహం చేయడం కన్నా, ఒంటరిగా ఉండడమే మేలు అని అభిప్రాయపడ్డారు.

జగత్తు శూన్యమని, మనస్సు మాత్రమే యథార్థమని విజ్ఞానవాదుల సిద్ధాంతం. ఆ భావాన్నే కవి, "శోకమంతటికి మూలము మనసు. మనసు వలననే ధర్మములు నిలుచుచున్నవి. కామబుద్ధ్యహంకారభయమ్మను చెల్లు వన్నియు భావములే" అనుటలో సూచించారు. నేను నావారు అనే స్వార్థాన్ని విడిచి పరార్థానికై బ్రదకాలని బోధించే బౌద్ధధర్మాన్ని స్మరించారు. "ధర్మ బన్న సిలం

గలట్టి యెవరన్ దాజంపకెంచే సుమీ!'' అని చెప్పిన ధర్మవ్యాధునిది బౌద్ధధర్మమే అని చాటారు.

'అస్థిరమైన ఈ ప్రపంచంలో ఏదీ శాశ్వతం గాదు. ఆత్మ మాత్రం శాశ్వతమెట్లవుతుంది? కాబట్టి ఆత్మలేద'ని అనాత్మ వాదాన్ని సమర్థించారు. బౌద్ధమే ఆచరణకు తగిన మతమని గుర్తించి

పరము గిరమ్ము లేదికను భావన సేయఁగ: బొమ్మ పూజయు
స్మరణమ: సిప్పలమ్ములకు మర్మమె తెలింగి చరింతు వింక నా
మరణము నీమ ధర్మముల్; మానవజాతి సముద్ధరింపనే
చిరముగ బాస సేసి యిదె దీక్షఁదగన్వహియింతు....

అని నిర్ణయించుకొన్నారు. 'ధర నీదు కీర్తియే వరమయి కోటికిం దనరు' నని బౌద్ధ ప్రాశస్త్యాన్నుగ్గడించారు.

వీరు బౌద్ధ దీక్షను స్వీకరించిన వారైనందువల్ల వీరి కావ్యాలలో బౌద్ధసిద్ధాంతాల్ని— చతురార్యసత్య అష్టాంగమార్గాలు, కుశలా కుశలకర్మలు, అనాత్మవాదం, శూన్యవాదం, అవిద్య, క్షణికవాదం, హేతుప్రాధాన్యాదులు— విపులంగా విశదీకరించబడ్డాయి.

బుద్ధోపదేశం :

ఈ శతకంలో ఏకమకుట నియమం పాటింపబడలేదు. బుద్ధసూక్తి వినుడి పుణ్యులార, తెలిసి మెలగుమోయి తెలుగుబిడ్డ, బుద్ధదేవుని మతమును బూనుడయ్య. అన్న మకుటాల్తో కవి బౌద్ధ ప్రాశస్త్యాన్ని, బుద్ధచరిత్రను, ఆ ధర్మసారాన్ని వివరించారు.

ఈ కావ్యం ప్రచురింపబడింది ప్రపంచ వ్యాప్తంగా బుద్ధజయంత్యుత్సవాలు జరుపబడ్డ 1956 వ సం॥ లో. సంపూర్ణ మానవత్వాన్ని సాధించిన మహాపురుషుల్లో గౌతముడగ్రగణ్యుడని కవి నమ్మకం. మహామానిక విప్లవ సంస్కర్తయైన తథాగతుని ఉపదేశాల నాధారంగా గొని జాతీయ ఛందస్సులతో నానేర్పు కొలంది సంస్కరింపాశయముల ఈ శతకమున కూర్చితిని'' అని చెప్పుకొన్న వీరి మతంలో సిద్ధార్థుడు అశాంతితో సంక్షుభితమైన లోకంలో కరుణామృతాన్ని చల్లి అహింస, ప్రేమ, సత్యాలద్వారా శాంతి సందేశాన్నందించిన తత్త్వవేత్త.

''ఎల్లభూతములను నేకరీతిగ జూచి యాదరించువాడె యఘ చరితుడ''ని ప్రారంభింపబడి ఆర్యాష్టాంగాల్లో కొన్నిటిని వివరిస్తూ బాధనొందేవారి వేదన కనుగొని వారి బాధల్ని రూపుమాపినపుడే మానవత్వ వికసనం జరుగగలదని సద్వ్యాఖ్యానాన్ని వివరిస్తూ సాగిన ఈ శతకంలో బౌద్ధసిద్ధాంతాలు వివరింపబడ్డాయి. నీటి బుడగవంటి జీవితాల్ని గుర్తించిన కవి,

''వృత్తివలన జనన మెత్తిన మతములు
మాయుమడు వృత్తి మలినపుడు
మతము లేతెమైన మనసొక్కటను నట్టి
బుద్ధసూక్తి............''

స్మరించి ఈ అశాశ్వత ప్రపంచంలో మానవ నిర్మితాలైన కులమతాలు సత్యం గాదనీ, మానవులందరూ సమానమే అని వివరించారు. కులం కంటె గుణం గొప్ప. చిత్తశుద్ధి, వాక్శుద్ధి, కార్యశుద్ధి కలిగి ఉండాలి. సత్యమే స్వర్గం అని తెలిపిన కవి, తృష్ణ అనే నదిలో తేలుతూండే మనుష్యుడు ప్రవాహంలో కారణంలా తెలిసి మెలగాలని తెలుగు బిడ్డల్ని ప్రబోధించారు. రాజ్యరమను, రమణిని, కలిమిని, ఒలిమిని త్యజించిన బుద్ధదేవుడన్న కవికి యభిమానం మెండు. ప్రజల భాషలో నీతిని బోధించి, మానవ నిర్మితమైన మతభేదాల్ని త్రోసిరాజని. దుఃఖితుల నాదరించడమే మానవత్వమని చాటిన బుద్ధధర్మమన్న వీరి కభిమానం ఎక్కువ.

పంచశీలములను నంచిత చతురార్య
సత్యములు ప్రచార సరణిదీర్చ
సర్వజీవులబ్బి స్వామ్యమ్ముగా భువి
విశ్వశాంతి గలిగి వెలయు....

అని నమ్మినవారీ కవి. వీరి యీ అభిమానం శాంతచిత్తుండు, సౌహార్ద్రమూర్తి, సత్యపాలకుడు, అమృత నిష్యందమయుడు, అనంతశక్తిమయాత్మకుండు అఘవిదూరుడునగు బుద్ధదేవుణ్ని కొలిస్తే "ధన్యమగు మానవుని జీవితంబు" అను నంతగ ఎదిగినది.

ఇంతవరకు బౌద్ధాన్ని కీర్తించిన కవి "ధారుణికి నిండు మేలు చేకూర్చు బుద్ధదేవుని మతమును బూనుడు" అని ప్రబోధించారు. సూక్తుల్లో భూతదయ, మూర్తిలో 'ప్రేమ సత్యకరుణలు' తాండవించే బుద్ధదేవుని మతం ఆచరణీయమన్నారు. గాంధీజీ ఆదరించి విశ్వ సందేశంగా మార్చిన ఈ సత్యాహింస నెహ్రూజీ ఈ మతప్రభావంతో ఉపదేశించిన పంచశీలాల్ని అనుసరించమన్నారు. జాతిమత కక్షలు పోగొట్టి, సామ్యవాదాన్ని నిలిపేందుకు తగిన సత్యశివమ్మైన ధర్మచక్రం బౌద్ధ ధర్మచక్రమే! కనుక నే ఆ ధర్మమాచరణీయమని చెప్తూ,

బౌద్ధ సిద్ధాన్తములు దిశల్ వర్ధిగాత
నిత్యమై సత్యము వహింప నిల్చుగాత
జాతిమత కక్షలన్నియు సమయుగాత
ధారుణికి నిండుమేలు చేకూరుగాత

అనియు ఆశంసించారు.

ఈ పద్యాలు కవి హృదయగత బౌద్ధాభిమానాన్ని చాటుతున్నాయి. బౌద్ధధర్మం ఆచరణీయమని ఉద్ఘోషించిన కవి, సత్యప్రభావాన్ని హేతువాద ఆవశ్యకతను చెప్తూ, అహింసా సత్యధర్మాల తోడు లేక, సంసార సాగరాన్ని దాటేందుకు సాధ్యం కాదని స్థిరీకరించారు. దుష్టుల్తో చెలిమి అహితం. దుఃఖ స్వరూపాన్నెరిగి మానవుడు తృష్ణను విడవాలి అన్న వీరు 'విశ్వమేలాన'ని తలచినపుడే శాశ్వత సౌఖ్యమబ్బునని తలచారు. భవసాగర తరణానికి నీతి ముఖ్యమనే బుద్ధబోధను వీరు నమ్మారు. కనుకనే

బుద్ధుని శరణము నందుము
బుద్ధుని సంఘంబు శరణు బొందుము వీవా
బుద్ధుని ధర్మము నిల సం
సిద్ధడవై దిశలవెంయఁ జేయుము

అని త్రిశరణ మాహాత్మ్యాన్ని కీర్తిస్తూ, ఆ ధర్మాన్ని వ్యాపి చేయమని తెలుగువారిని కోరుతూ తమ బౌద్ధాభిమానాన్ని చాటుకున్నారు

త్రిశతి :

బుద్ధ, వేమ, గాంధి అనే మకుటాల్తో త్రిశతి పేర వెలిసిన శతక సంపుటంలో మొదటిది బుద్ధశతకం. ఈ శతకకర్త శ్రీ కొండవీటి వేంకటకవిగారు బౌద్ధాభిమానులు. బౌద్ధేతర యితివృత్తమైనా, వీరి ప్రతి రచన బుద్ధ నుతితోనే ప్రారంభమౌతుంది.

మతము కులము మధ్య మాడిన జనమును
పేదదీర్చి చీకు చింతలుడిపి
దేశమునకు దివ్యదీప్తుల నొసఁగిన
బుద్ధు పాదపద్మముల భజింతు

నని ప్రారంభింపబడ్డ ఈ శతకంలో ఆధునిక యుగంలో మూఢ విశ్వాసాల్ని పారద్రోలి సంఘచైతన్యాన్ని దెచ్చిన రామమోహనుడు, కందుకూరి, రామసామి సుకవిరాజులు ప్రస్తుతింపబడ్డారు.

కులమతాల్ని వేర్పరచి ఒక కులంలోనే యెక్కువ తక్కువల్ని ఏర్పరచుకొని, మాత్సర్యాలు పెంచుకొని జనులు సాంఘిక కల్లోలాలకు కారకులౌతున్నారు. "శంకరాచార్యులు మాడ్చి బౌద్ధాన్ని నిర

పించినా, నేడు ధర్మచక్రం రాచపదవి నందినది గదా! సత్య ధర్మాలను సమయింప నెవడోపు వని ప్రశ్నించారు.

ఆధునికులందరివలే వీరు కూడ కడుపునిండిన వాడికి మతంగాని లేనివాడికి కాదనీ. భుక్తి ముక్తుల్లో మానవుడు ముందు భుక్తిని కోరు తాడని, తిండిగానని నిరుపేదకు నీతిబోధవల్ల ప్రయోజనముండదని చాటారు. లంచాలను తీసుకోడం, పరుల్ని దూషించడం, ఇరుగు పొరుగుల్ని ద్వేషించడం—ఈ పాపకృత్యాల్ని చేస్తూ దేవతల్ని పూజించడంవల్ల పాపం తీరదు త్రికరణశుద్ధి నాచరించలేనివారు విగ్రహారాధన వలనల్ల పవిత్రులు కాలేరు అని నమ్మినకవి "పాదపూజగోరి ప్రతి పట్టణములోన దామెయై తిరుగు కావి తాల్పుల" వర్ణనలో కపట సన్యాసుల నిందించినారు.

వ్యాసాదులచేత కల్పించబడ్డ వర్ణాల్ని నిరాకరించిన కవి వేషం చేత మాత్రం వైరాగ్యం రాదు, కోరికల్ని అణచి ధర్మాన్నాచరించి నపుడే శాంతిని పొందగలుగుతామని ప్రబోధించారు. 'నొసటి వ్రాలు తుడవలేమ'ని మనుట సరిగాదని పాపపుణ్యాల నెరిగి ఆచరించేవాడు జీవితాన్ని చక్కదిద్దుకోగలడని బౌద్ధులుచెప్పే కర్మ సిద్ధాంతాల్ని స్మరించారు. ఔషధాన్ని సేవిస్తేనే రోగం తగ్గుతుంది గాని, ఔషధం పేరు వింటేనే రోగం నయం గాదు. మంచి నాచరిస్తేనే శాంతి కలుగుతుంది. జీవమున్నంత వరకు నైతిక శీలాచరణంతో సంఘానికి మేలు చేయుమని ప్రబోధించిన బుద్ధధర్మమే ఆచర ణీయమని కవి మతం. కాబట్టే 'బుద్ధుని, ధర్మాన్ని, సంఘాన్ని శరణుజొచ్చేవారు సమాజ సేవకులు' అన్నారు.

కాలగతిలో శాశ్వతమైంది

లేదు. క్షణికత్వాన్నెరిగి కుశల కర్మల నాచరించుమని ఉపదేశించిన బుద్ధధర్మం అందరికీ వెలుగు నివ్వగలదనే సత్యాన్ని స్మరించారు. సంఘ నిర్మాణానికి పాటుబడ్డ బోధిసత్త్వాల త్యాగభావానికి మురిసిపోయిన కవి, బౌద్ధంలో శీలానికి గల ప్రాధాన్యాన్ని

బ్రతుకు వలకు శీలరంగమ్ము గాదేక
మంచినెల్లకేళి బెంచవలయు
వాదములుడిచి నడువ వలెగాని మరియాద
గాలిలోని దివ్వెగతిని బుద్ధ

అని స్పష్టీకరించారు. దొరువులోని నీళ్లు చిమ్మే కొద్దీ ఊరేట్లే మంచి పదిమందికి పంచే కొద్దీ పెరుగుతుంది. ఈ సత్యాన్ని గుర్తించి, ప్రజలు బుద్ధదేవుని వలె పరుల హితం కోసం బ్రతకాలని ఆశించారు. మాటలు చెప్పడం మాత్రమే గాదు పరుల హితం కోరే బుద్ధుని గురుతర భావౌన్నత్యాన్ని దర్శించేందుకుత్సాహం చూపారు. వీరి మతంలో నేటి ప్రజకు మంచి దారి చూపగలిగింది ఒక్క బౌద్ధమే!

ఈ ముగ్గురు శతకకర్తలు బౌద్ధ ముఖ్య సిద్ధాంతాల్ని, ఆ ధర్మప్రాశస్త్యాన్ని ప్రశంసించారు. వర్ణ, వర్గభేదాలు మితిమీరిపోతూన్న ఈ యుగానికి మాత్రమే గాదు, సర్వకాలాలకు తగిన మతం సమత, మమతల్ని బోధించే బౌద్ధమే అనేది చాలమంది ఆధునికుల వలె వీరు కూడ ఒప్పుకున్న సత్యం. మతాన్ని మత్తు మందుగా తలచిన వీరి ఉద్దేశంలో బౌద్ధం సత్ప్రవర్తనతో కూడిన ఒక జీవన విధానం.

సుమారు 2526 సం॥ ముందు విలసిల్లి ఆధునిక యుగంలో పునరుజ్జీవితమై, ప్రపంచ సాహిత్యాల్ని ప్రభావితం చేస్తూన్న బౌద్ధం ఆధునికాంధ్ర సాహిత్యంలో పెక్కు ప్రక్రియల్ని వెలువరించింది. అందులో పై మూడూ, కవుల బౌద్ధాభిమానాన్ని చాటే కవితలు.

క్షీరసాగర మథనం

బ్రహ్మచారి సుందరరాజన్

రాతిలో ప్రతిధ్వనించే శబ్దము శిల్పము. శబ్దములో ప్రతిబింబించే శిల్పమే సంగీతము. పదకూర్పులో ప్రతిఫలించే శిల్ప సంగీతమే సాహిత్యము.

రాతిలోని మాటలు శిల్పి వినగలడు. సంగీతములోని శిల్పాన్ని గాయకుడు చూడగలడు. సాహిత్యములోని శిల్ప సంగీతాన్ని కవి పానం చేయగలడు. అన్నిటిలోని అంతర్య సౌందర్యాన్ని వేదాంతి జీర్ణించుకోగలడు.

శిల్పి మనసులోని శిలానైపుణ్యం, గాయకుని గళంలోని గానమాధుర్యం, కవిహృదయంలోని సాహిత్యనందనవనం, వేదాంతి నిర్మల అంతఃకరణలోని ప్రసన్న ప్రశాంత మందహాసం, కన్నీటితో నిండిన మానవ జీవన వీధులలో పన్నీటి జల్లులు కురిపించకమానవు.

సంకుచిత బాహ్యదృష్టి గలవారికి కళలలోని ఔచిత్యం అర్థం కాదు. ఆంతరంగిక సౌందర్యం గలవారికే కళలలోని కమనీయత గోచరిస్తుంది. కళాత్మక ఊహకి సాంకేతిక పరిజ్ఞానం పునాది. సర్వకళలకు నిలయమై, భావగర్భితమై, కళాతీతమై, అప్రమేయ అనూహ్య అంబారీ వీధుల్లో వెలుగు వేదాంతశాస్త్రము తత్సంబంధిత సాంకేతిక పరిజ్ఞానము లేనివారికి అవగతము కాదు. అర్థం చేసుకోలేనివారి మనస్సులలో అపార్థం తలెత్తే అవకాశం లేకపోలేదు.

పురాణేతిహాసములలోని సన్నివేశాలు, ఉపనిషత్తులలోని కథలు, సంఘటనలు పై ఆధ్యాత్మిక అవగాహనతో నిర్మించిన సత్య శిల్పాలు. విష్ణుపురాణంలో గోచరించే క్షీర సాగర మథనం పైకోవకు చెందిన సజీవ తాత్త్విక శిల్పము. సాధకుని అంతర్యంలో ఆత్మ సామ్రాజ్యాన్ని చేజిక్కించుకొనుటకు చేయు ప్రయత్నమే క్షీరసాగర మథనంలోని తాత్త్విక అవగాహన.

రాక్షసుల భయంకర దాడులకు నిలువలేని లు భగవానుని ఉపదేశముచే క్షీర సాగరాన్ని మథించి, అమృతాన్ని వెలికి తీయుటకు రాక్షసులతో ఒక ఒడంబడిక నేర్పరచుకొనుటకు దానవుల సహాయంతో పాలసముద్రాన్ని చిలికి, అందుత్పన్నమయ్యే అమృతాన్ని పానం చేసి దేవతలు చిరంజీవులై, తదుపరి రాక్షస సంహారముగావించుటకు పథకము నిర్మించుకొని, సంధి చేసికుంటారు.

క్షీరసాగరాన్ని మథించేందుకు మంధర పర్వతాన్ని కవ్వముగా, వాసుకి అనే సర్పాన్ని త్రాడుగా ఏర్పరచుకొని ఒకవైపు దేవతలు మరియొకవైపు రాక్షసులు లాగసాగిరి. ఇలా జరుగుతుండగా మధ్యలో ఎన్నో అద్భుతములు, ఆశ్చర్యవస్తువులు బయల్వెడలినవి అయినను వారు ఆ మహాకార్యాన్ని అంతటితో ఆపలేదు. అమృతము లభించటమే వారికి కావాలి. వారి శ్రమకు ప్రతిఫలం లభించే సమయము ఆసన్నమయినది. మంధర పర్వతానికి త్రాడులా కట్టబడిన వాసుకి, మథనరాపిడికి అలసిపోయి బాధతో భయంకర విషాన్ని వెళ్ళగక్కింది. ఆ విషగాలులకు భయగ్రస్తులై చెల్లాచెదురవుతున్న దేవాసుర సమూహము కైలాసనాథుడైన శంకరుని శరణుజొచ్చి రక్షణకై ప్రార్థిస్తారు. దయామయుడైన శంకరుడు భరింపశక్యముగాని ఆ విషాన్ని తన అరచేతిలో నుంచుకొని, వినాశకరమైన ఆ గరళాన్ని పారవేయడం ఇష్టంలేక తానే పానం చేస్తాడు. భక్తులను రక్షించడానికి త్యాగభావంతో శంకరుడు విషాన్ని పానం చేయగా, ఆ విపత్కర పరిస్థితిని గాంచిన ఉమాదేవి భయకంపితురాలై తన భర్త కంఠాన్ని నొక్కిపట్టుకొంటుంది అలా మ్రింగుడుబడని విషం కంఠములో నిలిచి కమిలి, నీలివర్ణంగా మారుతుంది. శివ శా

పులు మరలా పాలసముద్రాన్ని చిలకడం ప్రారంభిస్తారు. ఈసారి అమృతం పుడుతుంది. అమృతపానం చేసినవారు అమరులౌతారు.

తాత్త్విక అవగాహన, భావసౌందర్యము, అలంకార శిల్పము తెలియనివారు ఈ కథలోని స్వారస్యాన్ని గ్రహించలేక మిడిమిడి జ్ఞానంతో మహర్షి వాఙ్మయము అర్థరహితమయినదని అసందర్భ, అప్రస్తుత ప్రసంగాలు చేస్తుంటారు.

పాలసముద్రమంటూ స్థూలంగా ఒకటుంటే అది ఎలా తయారయింది? సముద్రమంత క్షీరాన్ని అందించిన గేదెలు, ఆవులు ఎక్కడ? మేఘాలు జలాన్ని వర్షించునట్లు పాలను కుమ్మరించే క్షీరమేఘాలు గతంలో ఉండేవా? ఒక వేళ అలా జరిగే ఉంటే రసాయనిక ప్రక్రియ ద్వారా ఆ పాలు పెరుగుగా మారదా? ఇలా ఆలోచిస్తూ ఉంటే మన మొఖ పూడిక తెలియని అగాధంలో పడిపోతాము.

ప్రతి మానవునిలో చెలరేగే కల్లోలతరంగాలకు ఆలవాలమైన మనసే ఒక సముద్రము. తత్త్వచింతనగల సాత్త్విక మనసే క్షీరసాగరము. ప్రతిసాధకుడు అంతరంగిక శోధన చేసి అమృతత్త్వాన్ని పొందడమే క్షీరసాగరమథనంలోని అంతర్యం. క్షీరసాగరమనే మనసులో మంథరపర్వతమనే బుద్ధినుంచాలి. (మన్ + థర = మనసును ధరించునది, నడుపునది - బుద్ధి.) మంథరపర్వతానికి అహంకారమనే వాసుకిని తాడుగా అమర్చాలి. ప్రతివ్యక్తిలోని దైవాసురగుణాలే దేవదానవులు. ఒక వైపు దైవగుణాలు, మరియొకవైపు అసుర గుణాలు, అహంకారాన్ని పట్టి, చిలకడం అనే ధ్యానాన్ని కొనసాగించాలి. ప్రారంభదశలో ఎన్నో సిద్ధులు కలుగవచ్చు. శంఖారావం, ఘంటానాదం, మురళీగానం లాంటి శబ్దాలు వినిపించడం, దూరదర్శనం, దూరశ్రవణం లాంటి శక్తులు కల్గడం, అద్భుత దృశ్యాలు కనిపించడం జరుగవచ్చు. అయినా అమృతానుభవానికి వీటిని త్యజించక తప్పదు. ఇలాగే ధ్యానం కొనసాగించగా అమృతత్వం సిద్ధించేముందు అహంకారములో ఇమిడియున్న చివరి కొద్దిపాటి వాసనలు కూడ వెళ్ళగ్రక్కడం జరుగుతుంది. అయితే ఆ వాసనా ప్రభావం మనసును, హృదయాన్ని తాకకుండా మానుకోవాలి. అహంకారము సమూలంగా నశించి, మనసులోని వాసనలు ప్రక్షాళనం కాగానే ఆత్మదర్శనం అవుతుంది. ఆత్మానందమే అమృతపానం. అమృతపానం చేసిన వారు అమరులౌతారు. ప్రతిఒక్కరు అమృత సిద్ధిని పొంది అమరులగుటయే ఈ క్షీరసాగర మథనంలోని సందేశాత్మక సమన్వయ సారాంశము.

హాలాహలాన్ని పానం చేసిన శివుడు త్యాగపురుషుడు. పరులకొరకు తాను విషాన్ని పానం చేశాడు. శివుడు త్రినేత్రధారి. అతని మూడవనేత్రం తెరువబడగానే, ఎదుటనున్న వస్తువులు, వ్యక్తులు భస్మీపటలమవుతారు. మూడవనేత్రమనేది ప్రతివ్యక్తికి ఉన్నది. అదే జ్ఞాన నేత్రం. జ్ఞానచక్షువు తెరువబడగానే మనకు గోచరమయ్యే ఈ జగతు అదృశ్యమవుతుంది. జ్ఞాన తేజస్సులో అజ్ఞానాంధకారము పటాపంచలవుతుంది. అదృశ్యమైన నామరూపాత్మక ప్రపంచముస్థానే పరమాత్మ దివ్యదర్శనము గోచరమై, వాసుదేవస్సర్వమితి అన్న అనుభూతి కల్గుతుంది. ఆ అనుభూతిలో అజ్ఞానమేఘాలు చెదరిపోతాయి. ఆనంద జల్లులు కురుస్తాయి.

మేఘాల్లో కూచున్న దేవుడు?

శారదాకుమార్

నీవు దైవానివి, నేను దైవాన్ని, మనిషే దైవం. మానవసంఘంగా వ్యక్తమైన యీ దైవమే అన్నీ చేస్తున్నాడు. ఇతడుగాక వేరొక దైవం పైనెక్కడో కూర్చొని వున్నాడా? Is there a different God sitting high up some where? అని సూటిగా ప్రశ్నించిన వారు వివేకానందస్వామి.

'సర్వజీవాత్మల సమష్టి అయివున్నట్టి ఒకే ఒక దైవాన్ని — నేను నమ్మే ఆ ఒక్క దైవాన్ని పూజించుటం కోసం నేను యీ లోకంలో మళ్ళామళ్ళా పుట్టి వేలకొలది కష్టాలను భరించటానికి సిద్ధంగా వున్నాను; ముఖ్యంగా, నా క్రూరనారాయణులు, నా హీన నారాయణులు, అన్ని మతాల్లో, అన్ని తెగల్లో వున్న నా దరిద్రనారాయణులను ప్రత్యేకంగా అర్చిస్తాను', అని వేదాంత విప్లవశంఖాన్ని స్వామిజీ పూరించిన తర్వాతనే పొరుగు ఏడ్పులకు బధిరులై కునుకుతున్న శుష్క వేదాంతులు అయిష్టంగానైనా మేలుకున్నారు.

ముక్తకంఠంతో, 'We are the servants of that God who by the ignorant is called Man', అని ఉద్ఘోషించారాయన. స్వామిజీ మాటల్లోని మహత్తర విద్యుత్తు మన గుండెల్లోని నిద్రాణమానవతను ముట్టడించి తీరుతుంది.

నవసమాజానికి శ్రీరామరక్షగా వివేకానందుడిచ్చిన 'మానవసేవాదీక్ష' కేవలం తన గురుదేవుని భిక్ష అంటారు స్వామిజీ. ఇది తొంభై ఏళ్ళ నాటి మాట. కలకత్తాకు చేరువలో ప్రశాంతమయిన దక్షిణేశ్వర కాళికాలయంలో శ్రీరామకృష్ణుని నివాసం. అప్పటికి నరేంద్రనాథ్‌దత్తా పేరుతో నున్న స్వామిజీ ఒకనాడు గురుదేవుడయిన శ్రీరామకృష్ణుని సమీపించి ఒక కోరిక చెప్పుకున్నాడు. ఏ ఆధ్యాత్మిక సాధకుడయినా కోరుకునే సహజమయిన కోరిక అది. తను నిర్వికల్ప సమాధిని అనుభవించాలని! ఈ లోకమూ—తనూ—దైవమూ ఏకమై ఒకే ఒక ఎరుకగా అవికల్పంగా, అపరిచ్ఛిన్నంగా ప్రకాశించే ఏకత్వం అనుభూతం కావాలని. ఇది ఎవరి అనుభూతీ కాదట. అనుభవించే తానూ వుండక ఏకత్వమే భాసిస్తుందని అంటాయి శాస్త్రాలు. ఈ కోర్కె విని సంతోషించి 'ఆహా నా శిష్యుడికి కాబట్టి యింత గొప్ప కోర్కె కలిగింది, ఉత్తమ ముముక్షువు లక్షణం యిది' అని వుక్కిరి బిక్కిరి అయి శిష్యుణ్ణి కౌగిలించుకోలేదు శ్రీరామకృష్ణుడు. మరి ఏం చేశారని!

'నీవు కూడా యింత క్షుద్రమయిన కోరిక కోరుతావనుకోలేదు. ఇంతకంటె వున్నతస్థితి యింకొకటి లేదా? చరాచర ప్రపంచము నీవే పరాత్పరా అని నీవు ఎప్పుడూ పాడుతూ వుంటావే దాని అర్థం ఏమనుకుంటున్నావు?' అని నాలుగు చీవాట్లూ పెట్టారు.

ఒకే గంతులో తమస్సులో నుంచి తేజస్సులోకి దూకినట్లయింది నరేంద్రుడికి. కళ్ళు మూసుకుంటే వుండే యీశ్వరుడు కళ్ళు తెరచినా వున్నాడు. చూచేకళ్ళే కావాలి గాని కట్టెదుటే తిరుగుతున్నాడు దైవం అని అర్థం చేసుకున్నాడు నరేన్. తన మోక్షం కోసం మాత్రమే తాను ప్రయత్నిస్తూ ముక్కు మూసుక కూర్చోవటం ఎంతో క్షుద్రంగా, అల్పంగా అనిపించింది నరేంద్రుడికి. గురుదేవుని మందలింపు ఎంతో అందగించి కన్పించింది అప్పుడాయనకు. ఉలిదెబ్బలు తిన్న రాయే విగ్రహమై పూజింపబడుతున్నది. కొంగ్రొత్త భావాల రూపంలో ఎన్నో బల

పదాఘాతాలు మనసుకు తగిలిన తర్వాతనే నరేంద్రుడు వివేకానందుడయ్యాడు.

శ్రీరామకృష్ణుడు ఒకనాడు చైతన్యదేవుడు చెప్పిన వైష్ణవ ధర్మాలను వివరించి చెబుతున్నాడు. బెంగాలీభాషలో అవి నామేర్ రుచి, జీవేర్ దయ, భాగవతేర్ సేవ... (అంటే భగవన్నామమందు ప్రీతి, జీవులయందు దయ, భగవద్భక్తుల సేవ) యీ మూడు విశేషాలనూ వివరిస్తూ భావసమాధిలోకి వెళ్ళారు శ్రీరామకృష్ణుడు. కొంచెం బాహ్యస్మృతి కలిగిన వెంటనే ఆయన జీవులయందు దయ అట! ఓరి మూర్ఖుడా, నేలమీద ప్రాకే పురుగువంటివాడివి నీవా యితరులపై దయ జూపేవాడివి? ప్రతి జీవి కూడా సాక్షాత్తూ భగవత్ స్వరూపమే అని గ్రహించి నీవు చేయవలసినది జీవులసేవ. 'జీవకారుణ్యము' అన్నది ఒట్టి మూర్ఖ ప్రలాపము', అంటూ గొణుక్కోవడం నలుగురితో బాటు నరేంద్రుడూ విన్నాడు. కాని ఆ మాటలలోని గంభీరార్థం నరేంద్రుణ్ణి మాత్రమే ఆకట్టుకున్నది.

'ప్రతి మానవుడూ భగవత్ స్వరూపుడే అని గ్రహించి ఎవడు మానవసేవ చేస్తాడో వాడికి మోక్షం కరతలామలకం. భగవదనుగ్రహం వుంటే, యీ మహత్తర సత్యాన్ని నేను బాహాటంగా ప్రపంచానికి చాటే సుదినం వచ్చితీరుతుంది' అన్నాడట అక్కడవున్న మిత్రులతో.

ఆ సుదినం నిజంగానే వచ్చింది, వివేకానందుడైన నరేంద్రుని జీవితంలో. 'మానవసేవయే మాధవసేవ' అనే ఆతని అమోఘ సిద్ధాంతాన్ని లోకం రెండు చేతులూ చాచి స్వీకరించింది. సమాజశ్రేయస్సు కోసం, ముఖ్యంగా జనసామాన్యం యొక్క సంక్షేమం కోసం ఆరాటపడడం తన సన్న్యాస ఆదర్శానికి ఎంతమాత్రమూ విరుద్ధం కాదని స్వామిజీ తెలుసుకున్నాడు. నిజానికి శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస బోధనలోని వైశిష్ట్యం అదే అని ఆయన గుర్తించాడు. కళ్ళు మూసుకున్నప్పుడుండే యీశ్వరుడు కళ్లు తెరిచేటప్పటికి మాయమౌతాడా? ఏ రూపమూ లేని ఆ దైవం అన్ని రూపాల్లోనూ వుంటుందని స్వామీజీ గ్రహించారు.

— మారాం పెట్టకుండా మరోమాట లేకుండా మేఘాల్లోంచి సంఘంలోకి దిగి వచ్చేశాడు. "తన దివ్యత్వాన్ని మరచిన దైవమే మనిషి, తన స్వరూపస్మృతి లభించిన మనిషే దైవం," అన్న స్వామిజీ బోధ ఆనాటి యువతరాన్నీ, మేధావులనూ, ముగ్ధులను చేసింది.

సరికొత్తరూపంలో సాక్షాత్కరించటంతో ఆయనకు చేయవలసిన అర్చనల రూపం సైతం మారవలసి వచ్చింది. దైవం పట్ల చేసే అపరాధాలు సైతం కొత్తరూపుల్లో కనుపించసాగాయి. శివాపరాధమంటే సమాజానికి చేసే ద్రోహమే అని తెలివివున్న వాళ్ళందరికీ తెలియవచ్చింది.

సంపాదకులు : స్వామి తన్మయానంద. ముద్రాపకులు : ఎం. తీర్థానందం
(ఫ్రీడమ్ ప్రెస్, మద్రాసు - 21). ప్రచురణ : శ్రీరామకృష్ణ మఠము. మద్రాసు - 4.

సంపాదకులు : స్వామి తన్మయానంద. ముద్రాపకులు : ఎం. తీర్థానందం
(ఫ్రీడమ్ ప్రెస్, మద్రాసు - 21). ప్రచురణ : శ్రీరామకృష్ణ మఠము, మద్రాసు - 4.

సంపాదకులు: స్వామి తన్మయానంద. ముద్రాపకులు: ఎం. తీర్థానందం
(ఫ్రీడమ్ ప్రెస్, మద్రాసు - 21). ప్రచురణ: శ్రీరామకృష్ణ మఠము. మద్రాసు - 4.